N Á B O Ž E N S T V O A S Ú Č A S N O S Ť

N a S

4/1987

samizdat.sk

O B S A H

K mariánskemu roku 2
Levočská púť 1987 5
Mariánske pútnické miesta na Slovensku 7
Šaštín 8
Trnavská Panna Mária 10
Stretnutie katolíkov NDR 1987 13
Biskupská synoda o laikoch je predo dvermi 15
Začiatky a vývoj ruského kresťanstva 17
Náboženstvo a veda 19
List arcibiskupského úradu v Trnave 21
Národná cena Svetového kongresu Slovákov pre Pavla Čarnogurského 23
Film "Pokánie" 24
Pripomíname si 25
Správy 26

K MARIÁNSKEMU ROKU

Keď sme počuli oznam o Mariánskom roku, netušili sme, že sv. Otec Ján Pavol II. ho bude otvárať takým impozantným spôsobom, ako to urobil vo vigíliu Svätodušných sviatkov - celosvetovou modlitbou ruženca.

Petrov nástupca sa predmodlieval ruženec v prastarej bazilike Maria Maggiore v Ríme, ale bol spojený cez mondovíziu mnohými komunikačnými satelitmi s mariánskymi svätyňami všetkých kontinentov - s bazilikami v Lurdoch a vo Fatime, v Zaragoze v Španielsku, vo Frankfurte, v Mariazzell a v Čenstochovej, ďalej s bazilikami Quebecu v Kanade, vo Washingtone, v Guadalupe v Mexicu, s mariánskymi svätyňami v Brazílii a v Argentíne, napokon bol spojený s mestami Dakar v Senegale, Bombay v Indii a s Manilou na Filipínach... Sv. Otec sa modlil každý desiatok ruženca v inej reči. V príslušných bazilikách v tej istej reči pokračovali - anglicky, španielsky, francúzsky, nemecky a portugalsky... State sv. Písma k tajomstvám sa čítali vždy v ďalších jazykoch, medzi iným po rusky a po arabsky... Podľa údajov odborníkov malo sledovať svetovú modlitbu ruženca okolo jednej a pol miliardy ľudí, prenosom 35 televíznych staníc... Vidieť na obrazovkách striedavo veriacich v Kanade, v Argentíne, v Dakare a v Manile, v Lurdoch a v Čenstochovej, a modliť sa s nimi spolu so sv. Otcom ruženec - to zostane nezabudnuteľným zážitkom... Také hlboké a opravdivé duchovné spojenie sveta mohla uskutočniť len jedna, svätá, všeobecná a apoštolská Cirkev... A uskutočnila ho vo vigíliu Svätodušných sviatkov na začiatku Mariánskeho roka v mene Ježišovej Matky, ktorá je Matkou nás všetkých, Matkou ľudstva...

My na Slovensku sme sa zúčastnili otvorenia Máriánskeho roka v Šaštíne, duchovne spojení so sv. Otcom v Ríme. Bolo povzbudzujúce, že v sobotu sa zastavila v Šaštíne Matka Tereza, a to cestou do Čenstochovej, kde ju večer bolo už vidieť v televízii pri modlitbe svetového ruženca... V Šaštíne sme prebdeli noc vigílie v modlitbách a spevoch, potom vo svätodušnú nedeľu sme prežívali slávnostnú sv. omšu. Šaštín prijal do 40.000 pútnikov z celého Slovenska - najviac za posledných štyridsať rokov... Po Šaštíne nasledovala krásna púť v Levoči, a tá udivila svojou vierou, obetavosťou, ale i mohutnosťou nielen nás, ale i svet- - na púť prišlo s mnohými obeťami do 200.000 veriacich! O dva týždne na to nás prekvapil Gaboltov so stotisíc pútnikmi! Tú istú nedeľu bolo v Topolčiankach do 30.000 pútnikov... - Takú krásnu náplň mali prvé dva krásne mesiace Mariánskeho roka! Také nadšenie, obetavosť a jednotu vo viere, láske a nádeji v nás na Slovensku prebudil! Je to dar Sedembolestnej nášmu národu!

Mariánsky rok mal v tomto storočí už svojich predchodcov... Ku stému výročiu vyhlásenia Nepoškvrnného počatia roku 1954 Pius XII. vyzval celú Cirkev sláviť Mariánsky rok encyklikou "Fulgens corona" /8.9.1953/. A Pius X. pol storočia predtým encyklikou "Ad diem illum" vyhlásil na niekoľko mesiacov mimoriadne pätdesiatročné mariánske jubileum pre rok 1904...

Ján Pavol II. vo svojej encyklike "Redemptoris Mater" napísal, že podnetom vyhlásiť mariánsky rok pred koncom druhého tisícročia od narodenia Kristovho mu bolo zvláštne a trvalé spojenie P. Márie ako Ježišovej Matky a Matky všetkých vykúpených s Cirkvou a ľudstvom. P. Mária bola od prvej chvíle a je stále prítomná v tajomstve Kristovom uprostred Cirkvi. Ak Koncil mimoriadne starostlivo vyzdvihol význam tejto jej prítomnosti medzi nami a ak Biskupská synoda v Ríme roku 1985 vyzvala nás všetkých, aby sme náuku, rady a výzvu Koncilu starostlivo prijímali a uskutočňovali - to nie sú nezáväzné pokyny, ktoré by sme mohli nechať zapadnúť bez povšimnutia! To sú úpravy, ktoré sa týkajú každého z nás - - každého biskupa, kňaza i laika, každej farnosti a diecézy, každej miestnej cirkvi, aj našej na Slovensku. Mariánsky rok nám to všetko pripomína. So všetkou vážnosťou môžeme v ňom počuť výzvu, ktorú opakuje znova sv. Ján vo svojom Zjavení: "Kto má uši, nech počúva, čo Duch hovorí cirkvám..." /Zj 2,7; 2,11; 2,17; 2,29; 3,6; 3,13; 3,22;/.

V Mariánskom roku ide o to, aby sme si starostlivo pripomenuli a premeditovali život P. Márie a tajomstvá viery, s ktorými je jej život spojený. Pritom nejde len o pravdy viery, ale o obnovu života z viery, ku ktorému nám dáva

podnet mariánska úcta a špiritualita ako živo uvedomovaná prítomnosť P. Márie v Cirkvi a po boku každého z nás.

Pokiaľ ide o prítomnosť P. Márie v tajomstve Kristovom, v tajomstve našej spásy cez jeho Cirkev, P. Mária vstúpila z Vôle Božej do svetla tohto tajomstva prvá. Ona dokonca predchádzala samotného Pána - bola jeho Matkou. Jej život, jej vernosť a jej ochota podujať sa v diele spásy na všetky činy a obety, spečatené navždy rozhodnutím "fiat - staň sa mi!" patria navždy k tajomstvu vykúpenia a nového stvorenia v Kristovi. Týmto tajomstvom vstúpil celý svet do "plnosti čias", v ktorých po rozpade antického sveta vyklíčil a vyrástol nový život ducha národov a ich nová kultúra. Znamením tejto "plnosti čias" je po celé veky Cirkev, boží ľud, putujúci vo viere, láske a nádeji uprostred národov sveta. Panna Mária, ktorá bola na samom začiatku "času Cirkvi" medzi apoštolmi v očakávaní Ducha Svätého a "zotrvávala s nimi na modlitbách", sprevádza Cirkev všetkými stáročiami až do dnešného dňa... Dala sa poznať nielen v Lurdoch a vo Fatime - je prítomná medzi nami všetkými.

V Mariánskom roku sa má celá Cirkev a v nej my včetci, v meditácii i v štúdiu zamýšľať nad tým, čo P. Mária od chvíle Zvestovania a v priebehu stáročí sprostredkovala svojmu ľudu... Cirkev a s ňou my všetci si však máme klásť i otázku, čím je P. Mária pre nás dnes. Máme sa skúmať, či dobre využívame jej dobrotivú ochotu, či plníme jej prosby a očakávania, či je účinne prítomná v našich osobných životoch... Máme sa zamýšľať i nad tým, akým spôsobom chceme cez vzťah k P. Márii ako k Matke nás všetkých pripraviť cesty budúcnosti slovenského národa... Veď záver druhého tisícročia kresťanstva a viery vyúsťuje do tisícročia tretieho... Mnohí z nás sa tohto začiatku dožijú... Čo urobíme, aby Slovensko vstúpilo do tohto nového veľkého obdobia oddané Bohu cez Cirkev jeho Syna v Duchu Svätom? Čo urobíme, aby sme sa nepremenili na masu, ktorá nevie odkiaľ a kam, na masu výrobcov a spotrebiteľov, na masu, ktorá len ohmatáva veci tohto sveta, hľadí na tvary a farby hmotných vecí, ktorá len vonia vône a počúva zvuky tejto zeme, ale ktorej uniká zmysel vecí, života a času, pretože poprela život v Kristovi, jeho vzkriesenie a milosť a tým i nádej večnosti... Čo urobíme, aby sme prenikli do hĺbky tajomstva svojich životov v Kristovi? Každý by mal premýšľať, čo urobíme, aby sme stále plnšie žili z viery v Neho a odovzdali toto vzácne "dedičstvo otcov" tým, čo prídu po nás v treťom tisícročí?...

Máme dosť súčasných i dejinných dôkazov, že P. Mária pomáha jednotlivcom i národom, aby na neprehľadných, nebezpečných a často zvodných cestách tejto zeme nezablúdili bez výhľadov a cieľa, ale aby sa celou svojou činnosťou na rozvoji sveta uberali smerom, ktorým nás Kristus vedie do otcovského domu večnosti... Keď na to myslíme, je nám jasné, že P. Mária nie je nijakou okrajovou osobnosťou v živote Cirkvi, ale ani v celých našich dvetisícročných dejinách! Ona stojí na samom začiatku kresťanskej éry a jej duchovnej náplne. Ona stojí na samom začiatku kultúry a civilizácie. Všetko, čo kresťanstvo prinieslo Európe a ostatnému svetu, začalo sa udalosťou Zvestovania Panne v Nazarete. Ona ako Matka vychovávala svojho Syna, "nášho Pána Ježiša Krista" - Syna človeka a Syna Božieho. Ona stojí na samom začiatku Evanjelia a života Cirkvi. Ona poznala apoštolov Petra a Jána, keď sa pridali k Ježišovi. Ona prvá chápala Ježišovo poslanie a jeho dielo spásy a celým svojím životom mala na ňom účasť. Stála pod krížom na Golgote a prijala poverenie stať sa Matkou nás všetkých. Ona bola prítomná pri viditeľnom zrode Cirkvi pri Zoslaní Ducha Svätého, potom sprevádzala Cirkev cez celý ďalší svoj život a sprevádza celú Cirkev ako Matka aj po svojom oslávení. Ona zasahovala príhovormi k svojmu Synovi do dejín našich národov a vypočúvala prosby jednotlivcov. Jej sa zasväcovali synovia a dcéry Cirkvi, pod jej ochranou žili celé spoločenstvá reholí, s jej menom v srdci i na perách premnohí ohlasovali evanjelium jej Syna a dvíhali život národov sveta. Jej obrazy maľovali umelci, jej sochy tesali do kameňa sochári, na jej česť dvíhali kamene katedrál architekti stáročí... Ona sprevádzala po celé veky Cirkev svojou ochranou a svojimi podnetmi, ba dávala sa časom vidieť v zjaveniach. Prinášala posolstvá a výzvy k prehĺbenejšiemu životu z viery, a to až po naše dni - v

Lurdoch, vo Fatime a na iných miestach tejto zeme.

P. Mária je stále našou Matkou! Aj my na Slovensku sa s ňou stretáme v modlitbe svojich príbytkov, sami i spoločne, nachádzame ju v našich chrámoch, zhromažďujeme sa okolo nej na pútnych mistach v Šaštíne, Levoči, Marianke, v Gaboltove, v Lutini a na iných posvätných miestach... Keby bolo Božou vôľou, aj nám by sa tu mohla doslovne zjaviť. Ale my vo viere aj tak vieme, že je všade medzi nami a s nami - podľa tajomného Božieho poriadku spoločenstva svätých i podľa svedectiev, ktoré nám ona sama o tom mnohokrát už dala...

P. Mária bola vždy prítomná uprostred našich národov, ktoré vo vzťahu viery a lásky k nej rozvíjali v duchu evanjelia svoj fyzický, duchovný i kultúrny život a udržovali svoje mravy milosťou jej Syna uprostred Cirkvi. Dnes sa zdá, akoby svet na posolstvo evanjelia zabúdal... Mnohí, akoby hypnotizovaní dnešnou civilizáciou a najmä technikou, podceňujú hodnoty ducha, Kristovo posolstvo, jeho milosť a spásu - chcú sa zaobísť bez Boha a bez Ježiša Krista. No všetky projekty života bez Krista zlyhávajú. Dostali sme sa na samý pokraj skazy nedorozumení, protichodných záujmov, vyhrážok, násilia, nenávistnej pomstychtivosti, až nám hrozí požiar atómového zničenia... Na vštkých stranách sveta sa volá po novom človekovi, po novom myslení, po nových vzťahoch, po novej dôvere, bez ktorej sú všetky zmluvy iba papierom...

Cirkev vie, kde sú hlavné problémy sveta a v čom spočíva ich riešenie... Chce obnoviť svet v Kristovi, v jeho evanjeliu a v jeho milosti... Preto stále viac a intenzívnejšie sa obracia na Ježišovu Matku, ktorá je Matkou nás všetkých. Ona pomohla v priebehu dejín zachrániť toľké životy a priviesť ich ku Kristovi - - svojím príkladom a najma príhovormi. Ona pomohla vychovať svätcov a hrdinov obetavosti po celom svete. Ona dvíhala z biedy k životu ducha národy! Sv. Otec Ján Pavol II. na konci svojej encykliky "Mater Redemptoris" pripomína adventnú modlitbu k P. Márii, v ktorej Cirkev prosí: "Succurre cadenti populo - Príď na pomoc padajúcemu ľudu!" - O toto prosme aj my v týchto mesiacoch deň čo deň - - za seba, za svoj národ, za národy Európy, za celý svet...

Mariánsky rok sa začal na Svatodušné sviatky. To nám pripomenulo spojenie P. Márie od prvých chvíľ s Cirkvou - v očakávaní Zoslania "zotrvávala na modlitbách" uprostred apoštolov a učeníkov... Mariánsky rok sa skončí na sviatok Nanebovzatia '88 - na sviatok znamenia našej nádeje a završenie života Cirkvi a nás všetkých vo večnosti vzkrieseného Pána, u ktorého je jeho Matka už oslávená. Rok Panny Márie sa môže stať pre nás i pre svet mimoriadnym požehnaním. Bude závisieť od nás, čím naplníme týchto pätnásť mariánskych mesiacov. Prvé z nich sú v našej miestnej Cirkvi mimoriadne povzbudzujúce, a to nielen pre nás na Slovensku - udivili i veľký svet. Toľko pútnikov, plných viery a obetavých, s modlitbou a spevmi na perách, s láskou ku Kristovi, jeho Cirkvi a k Svätému Otcovi, nepoznajú v týchto časoch ani v Rumunsku, ani v Bulharsku, niet ich ani v Maďarsku a NDR... Máme popri všetkej skromnosti za čo ďakovať P. Bohu! A máme byť za čo vďační Sedembolestnej, ktorá nás takto zo všetkých strán Slovenska okolo seba zhromažďuje...

Je však veľmi potrebné, aby sme i v čase medzi veľkými a povzbudzujúcimi púťami, najmä i v zimných mesiacoch, prežívali mariánsky rok čo najplnšie. V modlitbe ako jednotlivci i spoločenstvá, doma i v práci, pri stretaniach súkromne i v chrámoch, v obciach, mestách i v prostredí našich hôr... V prehlbovaní viery čítaním sv. Písma i náboženských a duchovných kníh, sledovaním príhovorov sv. Otca a života Cirkvi vo svete... Prežívajme v týchto mesiacoch jednotu vo viere spojení s Cirkvou všetkých kontinentov, zjednocovaní nástupcom sv. Petra... Prežívajme celkom konkrétne jednotu v láske - doma, medzi priateľmi, v myslení i v činnosti. Radujme sa z každého stretnutia vo viere, tešme sa z každého dobrého činu druhých, buďme opravdivo vďační za všetky apoštolské podujatia po celom Slovensku a veľmi sa usilujme navzájom spolupracovať všade, kde je to len možné. Nech nás v tomto úsilí o jednotu viery a lásky spája svätý Pánov dar Eucharistie!

Žijeme v jednej duchovnej rodine Kristovej Cirkvi... Matkou nás všetkých je tá, ktorej nás on sám zveril na kríži a ktorej je zasvätený celý tento rok -

- jeho vlastná požehnaná Matka.

Sedembolestná Panna Mária, Patrónka Slovenska, oroduj za nás!

LEVOČSKÁ PÚŤ 1987

Levočská púť má každý rok svoju osobitnú atmosféru a čaro. V nemalej mere k tomu prispieva starobylé kráľovské mesto Levoča so svojimi početnými kultúrnymi pamiatkami, hlavne dielami Majstra Pavla. Väčšina jeho diel je uložená v chráme sv. Jakuba v Levoči. Ako jedinečné dielo svetového umenia tu vyniká hlavný oltár nielen ako najvyšší gotický oltár sveta /18,62 m/, ale aj ako dokonalé zladenie časti architektonickej s časťou sochárskou. Panorámu mesta dopĺňajú okolité lesnaté vrchy. Za mestom na Mariánskej hore sa týči kostol Navštívenia Panny Márie, ktorému svätý Otec Ján Pavol II. r. 1984 udelil titul "Basilica Minor". Levočská púť je zvlášť príťažlivá v tomto období, pretože sme na začiatku mimoriadneho Mariánskeho roku. Levoča a Mariánska hora boli v dňoch 4. a 5. júla t. r. cieľom mnohých tisícov a desaťtisícov pútnikov z celého Slovenska, ba i zo zahraničia. Boli tu mladí z Rakúska, ktorých vyslal predstavený ekumenickej komunity z Taizé - Roger Schütz, ďalej členovia hnutia "Communione e liberazione" z Talianska i Španielska. Jedným z početných pútnikov bol aj otec biskup Ján Chryzostom Korec z Bratislavy.

Už v sobotu ráno v uliciach Levoče bolo vidno mariánskych ctiteľov, ktorí prichádzali v menších i väčších skupinách a v procesiách. Ich počet sa v priebehu dňa neustále zvyšoval. Zastavili sa vo farskom kostole sv. Jakuba, kde sa poklonili Sviatostnému Spasiteľovi, spevom i modlitbou pozdravili Matku Božiu a potom pokračovali na Mariánsku horu. Mnohí sa túžili vyspovedať a tak vytvárali pred spovedelnicami dlhé rady, takže aj 4-hodinové čakanie nebolo ojedinelé. Početné procesie prichádzali na čele s krížom, ktorý bol či už umelecky stvárnený alebo jednoduchý, zhotovený na ceste zo silnejších prútov a ozdobený kyticou kvetov.

Vlastný program púte začal v sobotu 4. júla sv. omšou o 18. hod. na Mariánskej hore. Už na nej bolo prítomných asi 20.000 ľudí. Nasledovala krížová cesta a odprosovacia pobožnosť. Počas nich k bazilike prúdili početné zástupy pútnikov. Od polnoci nasledovali sv. omše v 90-minútových intervaloch až do 8, hod. rána. Na prvej z nich bolo prítomných asi 50.000 ľudí. Je to zreteľný vzostup oproti r. 1986, kedy v tom istom čase bolo prítomných asi 30.000 veriacich. Bol to asi rekordný počet. Za posledných 10 rokov sme boli na levočskej púti asi 5-6 krát, ale taký počet na polnočnej sv omši sme ešte nezažili. V homílii polnočnej sv. omše sa rozoberala problematika nenarodených detí. Boli to slová aktuálne, jadrné a živé. Početný zástup ich vnímavo sledoval. Silným zážitkom bol okamih premenenia, kedy niekoľkodesaťtisícový zástup v okolí mariánskej svätyne si pokľakol do trávy, do lístia i na kamene a tak sa klaňal Kristovi, ktorý tajomne prišiel medzi svoj ľud.

Pri jednotlivých sv. omšiach vystupovali mládežnícke spevácke skupiny z celého Slovenska. Keďže mnohé sa nedostali k mikrofónu, prežívali pripravený program v kruhu svojich priateľov. Takto sa okolie mariánskej baziliky v priebehu celého večera i noci ozývalo spevom a modlitbami mladých veriacich. Vyvrcholením púte bola slávnostná sv. omša, ktorú slúžil spišský ordinár Mons. Štefan Garaj. Bol privítaný nadšeným potleskom asi 140.000 veriacich. Asi 70% z nich boli mladí. Dojatým hlasom poukázal na lásku a vernosť slovenského národa voči Matke Božej a jej Synovi. Táto vernosť je aj zárukou šťastnej budúcnosti nášho ľudu. Keď spomenul, že Pannu Máriu máme tak milovať ako ju miluje Svätý Otec Ján Pavol II., jeho príhovor bol prerušený dlhotrvajúcim potleskom. Zdôraznil, že "z tohoročnej púte nemáme odísť naprázdno, ale si máme vziať so sebou Máriu, vziať si ju do svojho života tak, ako to urobil apoštol Ján". Po jeho homílii nasledoval spontánny potlesk. Hlbokým duchovným zážitkom bola aj spoločná modlitba Otče náš, Zdravas' Mária, Verím v Boha a Sláva Otcu pred záverečným požehnaním. Touto modlitbou a splnením obvyklých podmienok mohli pútnici získať plnomocné odpustky. Po nadšenom hymnickom pozdrave "V sedmobrežnom

kruhu Ríma" nasledoval mohutný potlesk a vtedy nad hlavami veriacich povievali viaceré zástavy v mariánskych a pápežských farbách. Každý potlesk bol spontánny, úprimný a odhodlaný, čo kontrastovalo s podobnými prejavmi v predchádzajúcich rokoch, kedy tieto formy uznania a súhlasu pôsobili skôr ostýchavým dojmom. Bol to zážitok mladistvého elánu a vzrastajúceho náboženského povedomia.

Vzácnym pútnikom bol otec biskup Ján Chryzostom Korec, ktorý sa zúčastnil levočskej púte po prvý krát. Bolo vidno, že celková náboženská atmosféra i prírodná panoráma naňho hlboko zapôsobila a on zas zapôsobil na prostredie. Podobne ako v Šaštíne, kde sa tiež zúčastnil púte v júni t. r. pri príležitosti otvorenia Mariánskeho roku, aj tu sa okolo neho vytvárali skupiny mladých, a to počnúc od levočských ulíc až po Mariánsku horu. Stretol sa s mnohými kňazmi, bohoslovcami, osobami zasvätenými v rehoľnom stave a so stovkami mladých z celého Slovenska. Naozaj dojímavé, ale aj povzbudzujúce bolo pozorovať, ako ho mladí vyhľadávali, pozývali medzi seba a ako pozorne ho počúvali. Počas noci mnohí sedeli pri jeho nohách - naozaj ako okolo svojho otca. Biskup Korec opätovne zdôrazňoval, že budúcnosť Cirkvi na Slovensku závisí od mladých. "Nie je samozrejmosťou, že na Slovensku máme mnohých mladých veriacich, mnohé povolania ku kňazskému a rehoľnému životu. Je to veľký Boží dar, za ktorý máme byť úprimne vďační. Pán Boh dobre vie, čo tým sleduje... Veľkým nebezpečím pre veriacich laikov i pre zasvätené osoby je priemernosť duchovného života. Tá neosloví, skôr pohorší. Vieru máme prežívať radostne, s vďakou voči Pánu Bohu a príťažlivo."

S radosťou informoval mladých o otvorení Mariánskeho roka Svätým Otcom zo 6. júna t.r.: "V patriarchálnej bazilike Santa Maria Maggiore Ján Pavol II. viedol pobožnosť za pokoj. Modlil sa sv. ruženec v rôznych rečiach a spolu s ním sa modlili veriaci v 16-ich mariánskych bazilikách po celom svete. Prostredníctvom mondovízie - svetovej televízie cez satelity - boli navzájom spojení a na veľkých televíznych obrazovkách boli zábery modliacich sa veriacich z Fatimy, Lourd, Čenstochovej, Guadalupe v Mexiku a iných mariánskych svätýň. V Čenstochovej sa modlila sv. ruženec aj Matka Tereza z Kalkaty, ktorá sa ráno 6. júna cestou do Poľska zastavila aj u nás v Šaštíne. Prenos bol vysielaný v 35 rečiach do 5 kontinentov. Bolo to jedno z najväčších televíznych vysielaní. Predpokladá sa, že ho sledovalo asi 1,5 miliardy ľudí. Takúto veľkú jednotu je schopná vytvárať iba jedna, svätá, všeobecná a apoštolská Cirkev - Kristova Cirkev, ktorá spočíva na pevnom základe - na sv. Petrovi. Táto Cirkev dostala prisľúbenie, že ju pekelné brány nepremôžu. Takto aj my máme pevné spojenie s Kristom - cez sv. Petra a jeho nástupcov. Petrom našich čias je Ján Pavol II."

Otec biskup Korec sa s mladými spolu modlil a spieval i tlieskal s nimi do rytmu. Bol uprostred nich, ako jeden z nich. Srdečná atmosféra vyvrcholila v nedeľu ráno okolo 8. hodiny. Skupina asi 50 mladých okolo neho s niekoľkými gitarami sa postupne zväčšovala a za krátky čas sa tu modlilo a spievalo asi 800 ľudí. Bola to vlastne akadémia, aké sme videli tohto roku v Šaštíne pred bazilikou. Otec biskup povzbudzujúco pôsobil aj ako pútnik. Na Mariánsku horu vyšiel pešo v sobotu večer, celú noc nespal a v nedeľu počas celej hlavnej sv. omše stál!

Tohto roku - tak ako inokedy - štátne orgány vyvinuli veľké úsilie aby znížili účasť veriacich na púti. Už tradične sa v rovnakom termíne koná folklórny festival vo Východnej, ktorý má plnú podporu rozhlasu, tlače i televízie. Levočské podniky a školy organizujú rôzne odpútavacie akcie, na ktorých je účasť povinná a zamestnaným i študujúcim sa priamo zakazuje účasť na púti. Niektoré opatrenia sú výslovne smiešne. Napr. súdruh Kica - referent pre náboženské záležitosti pri ONV v Spišskej Novej Vsi - organizátorom tohoročnej púte výslovne zakázal vyvážať autom niečo na Mariánsku horu. Totiž pre kňazov, ktorí spovedali počas noci, bolo potrebné vyniesť šálky, nejaké občerstvenie a kvety na výzdobu baziliky. Podľa súdruha Kicu tieto predmety sa môžu vyniesť iba pešo ľuďmi alebo na koňoch. A skutočne. V piatok večer príslušníci VB nepustili auto s kvetmi na Mariánsku horu!

Na púti samozrejme nechýbali ani príslušníci štátnej bezpečnosti. Boli medzi veriacimi aj počas noci. Vo zvýšenej miere sa zaujímali o otca biskupa Korca, ktorého znova a znova fotografovali. Správanie niektorých z nich voči nemu nemalo úroveň.

Tohoročná levočská púť bola naozajstnou národnou púťou: zúčastnili sa jej veriaci od Bratislavy po Sobrance a Sninu, od Žiliny a Dolného Kubína po Trnavu a Zlaté Moravce. Bola to predovšetkým púť mladých, ktorí tvorili asi 70%. Zúčastnili sa jej 2-ročné deti i 80-ročné starenky. Niektorí prešli pešo 30-40 km, iní precestovali až 400 km. Od každého si vyžiadala námahu i obetu. Ale každého poháňala láska k Panne Márii a jej Synovi. Boli tu zahraniční účastníci z Rakúska, Talianska, Španielska a z iných štátov. Tohoročnú účasť možno označiť za rekordnú: na polnočnej sv. omši asi 50.000 veriacich, na slávnostnej v nedeľu asi 140.000 veriacich. Mnohí pútnici odchádzali už v sobotu večer, počas noci a v nedeľu ráno. V sobotu predvečerom po prvej sv. omši schádzali pútnici z Mariánskej hory frekvenciou asi 1.000 ľudí za 10 minút. Takže celkový počet pútnikov bol asi 200.000. Levočská bazilika je druhou najnavštevovanejšou mariánskou svätyňou v tábore socialistických štátov - po Čenstochovej. A to napriek premnohým prekážkam s dopravou, s odpútavacími akciami, ba i represáliami. A najmä - biskupstvá túto púť neorganizujú, ani v kostoloch ľudí na ňu nik neupozorňuje. Všetko si robia veriaci spontánne. To možno označiť za prednosti pred Čenstochovou.

Stretnutie v Levoči bolo náboženské a duchovné. Rakúski mladí z Taizé ho vysoko pozitívne hodnotili - niečo také nábožensky opravdivé vraj ešte nezažili! Ukázalo, že po Velehrade r. 1985 sa u nás prehĺbil záujem o Pána Boha, o Cirkev a vieru, hlavne medzi mladými, ukázalo vzrast kresťanského sebavedomia a vernosť dedičstvu sv. Cyrila a Metoda. Závisí teraz len od každého z nás, ako tento poklad otcov upevníme v sebe, v našom okolí i v našom národe!

MARIÁNSKE PÚTNICKÉ MIESTA NA SLOVENSKU

V mariánskom roku 1987/8 chceme našim čitateľom priblížovať históriu významnejších mariánskych pútnických miest na Slovensku a prispieť tak aj k prehĺbeniu poznania dejín našich predkov. Viaceré pútnické miesta, ktoré boli v minulosti hojne navštevované, zanikli, iné zas sú cieľom pútnikov len z malého okolia.

Celonárodne dodnes obľúbené pútnické miesta sú:
Šaštín, bazilika Sedembolestnej Panny Márie, hlavnej Patrónky Slovenska /15.9./
Levoča-Mariánska Hora, bazilika Navštívenia Panny Márie /2.7./
Marianka /o.Bratislava-vidiek/, kostol Narodenia Panny Márie /8.9./
Staré Hory /o.B.Bystrica/, kostol Navštívenia Panny Márie /2.7./
Trnava, mariánska kaplnka v kostole sv.Mikuláša, Obetovanie Panny Márie /21.11./

Ďalšie mariánske pútnické miesta sú:
Bratislava-Kalvária, kostol P.Márie Snežnej
Bratislava, kaplnka Nepoškvrneného Počatia P.Márie v dóme sv.Martina
Dubnica nad Váhom, kaplnka P.Márie Nanebovzatej
Gaboltov /o.Bardejov/, kaplnka Karmelskej P.Márie
Holíč, kaplnka P.Márie Loretánskej
Kláštor pod Znievom, kláštorný kostol P.Márie
Košická Nová Ves, obraz P.Márie-kópia póčskej /v Maďarsku/
Kráľová pri Senci, slziaci obraz P.Márie
Lutina /o.Prešov/, gr.kat.kostol Nanebovzatia P.Márie
Modranka /dnes mestská štvrť Trnavy/
Nitra-Kalvária, kostol Nanebovzatia P.Márie
Pozba /o.Levice/, kaplnka Sedembolestnej P.Márie
Prievidza, kostol Nanebovzatia P.Márie
Radvaň /dnes mestská časť B.Bystrice/, kostol Narodenia P.Márie
Rajecká Lesná /predtým Frivald, o.Žilina/, kostol Narodenia P.Márie
Sokolovce /dnes mestská časť Piešťan/
Topoľčany, kostol Nanebovzatia P.Márie
Topoľčianky /o.Nitra/
Višňové /o.Žilina/, soška P.Márie vo farskom kostole

Prosíme čitateľov, aby nám poslali podklady k menej známym resp.aj zaniklým mariánskym pútnickým miestam, podľa možnosti aj s uvedením príslušnej literatúry!

Š A Š T Í N

Dejiny Šaštína siahajú až do doby príchodu našich vierozvestov - sv. Cyrila a sv. Metoda. Kraj, na ktorom Šaštín leží, je dejinné Moravské pole, kde boli osudné bitky rúcajúce staré a tvoriace nové štátne zriadenia. Tu padla ríša Rastislava a Svätopluka /r. 910/, tu prehral bitku Přemysl Otakar II /r. 1272/, tu sa zastavili turecké plány ovládať Európu pri obrane Viedne /r.1683/, ale krvácali tu aj maďarskí vzbúrenci - kuruci a týmto krajom tiahli aj Napoleonove vojská.

Šaštín ako pútnické miesto má svoju osobitú históriu. Šaštín bol hrad. Jeho meno pochádza zo "šášia" /trstia/ a "tín", čo značí hrad. Bol to vodný hrad pri riečke Myjave, na križovatke významných ciest smerom k Prahe - Olomoucu - Bratislave a Viedne. Tesne nad Šaštínom v kopcoch stál strážny hrad spomínaný v kronikách ako Stráže na Morave. Keďže Šaštín stál na hranici troch štátov - Rakúska, Moravy a Uhorska, bol často napádaný a plienený.

Slovenský ľud vo svojej minulosti veľa trpel. Ničili ho Tatári /r. 1241/, Turci /1530 - 1683/ občianske vojny /kuruci - labanci/. A tak nie čudo, že sa často utiekal k Nebeskej Matke o pomoc. Osobitná úcta sa rozvinula najmä po odchode Tatárov okolo r. 1250. Roky po Moháčskej bitke /1526/ mali pre náš národ osudný význam. Víťazní Turci sa dostali na naše územie. Mnohí Slovani /Srbi, Chorváti aj Bulhari/ a medzi nimi i šiesti bratia Bakičovci: Pavol, Peter, Kliment, Emanuel, Demeter a Michal bojovali pri rieke Sáve proti Turkom. Z týchto vojvodov štyria padli pri Moháči. Zostali iba Pavol a Peter.

Pavol mal dve dcéry: Angeliku a Margitu; Peter bol bezdetný. Pavol pri jednej bitke zahnal Turkov, ale títo mu odťali hlavu a odniesli ju panovníkovi do Carihradu. Jeho brat Peter si zobral dcéry k sebe a vychoval ich. Margita sa vydala za Melchiora Balášsu na Plavecký hrad a Angelika za Imricha Révaya na hrad Ostrieź /Ostrý Kameň/, ktorý bol na hore medzi Biksárdom /dnes Buková/ a Šándorfom /dnes Prievaly/. Tento hrad chránil biksardský priesmyk cez Malé Karpaty na tzv. českej ceste od Moravy na trnavskú planinu do Uher. Angelika po smrti svojho manžela sa vydala druhýkrát za grófa Imricha Czobora, ktorý vlastnil časť ostriežskeho panstva a šaštínsku pevnosť.

V rodinách Bakičov i Czoborov bola udomácnená úcta k Sedembolestnej Panne Márii. Czoborovci boli vojaci krutej povahy; sám Imrich držal hranice pri Ipli, pri Lučenci a pri Ďarmotách proti tureckej presile.

R. 1584 opustil Imrich turecké vojsko a vrátil sa k rodine do Šaštína. Raz na vychádzke vysotil svoju manželku z koča pri hádke a Angelika sa uchýlila k hruške, na ktorej bol uctievaný obraz Sedembolestnej Panny Márie, ku ktorej putovali ľudia z blízkeho okolia. Skľúčená vo svojom žiali mala videnie ubolenej nebeskej Matky a prisľúbila jej, že ak v rodine nastane pokoj a manželské zmierenie, dá z vďačnosti z tohto hruškového dreva vyhotoviť sochu Sedembolestnej a na toto miesto postaví kaplnku a neskôr aj pútnický chrám. Jej žiadosť bola vyslyšaná. Podľa legendy manžel poslal pre Angeliku koč a celkom zmenil svoju spurnú povahu. V rodine nastal pokoj a keď mu manželka povedala, akým sľubom sa zaviazala, gróf Imrich sa tiež pričinil, aby bola socha vyrezaná. Zhotovili ju dvaja domáci majstri - rezbári a potom sochu umiestnili v trojhrannej kaplnke, kde bola uložená asi 90 rokov. Tak vybudovali základy pútnického miesta, lebo kaplnka stojí pri kostole dodnes. Po vpáde tureckých vojsk na naše územie a za náboženských nepokojov, kedy sa ničili obrazy svätých, sochy, kostoly i kríže, bola socha Sedembolestnej Panny Márie prenesená do zámockej kaplnky sv. Imricha a tam uložená na dlhší čas.

Turci obliehali blízku Viedeň a kuruci usalašení na Záhorí im chodili pomáhať. Až po porážke tureckých vojsk pri Viedni /r. 1683/, kedy tiež Panna Mária osobitne pomáhala, a keď skončili občianske vojny /r. 1710/, národ si vydýchol. Okolo sochy uctievanej Sedembolestnej Panny Márie sa diali dlhší čas podivné veci - mnoho zázračných uzdravení, vyslyšaní v ťažkostiach. Vtedy pápež Benedikt XIII. v r. 1717 vyhlásil Sedembolestnú Matku Božiu ako patrónku Slovenska /pred 270 r./.

Od 25.8.1732 sa začalo vyšetrovanie svedkov zázračných uzdravení a skúmanie ich výpovedí, ktoré skončilo 4.10.1732. Spísané záznamy sa spečatili. Okolo 400 zázračných udalostí opisuje kniha NOVUM SIDUS, ktorá bola v reči slovenskej i maďarskej - "Nová hviezda v Uhorskej krajine". Ďalšie zázraky sú zaznamenané vo farskej knihe v Šaštíne. Ostrihomský arcibiskup Imrich Esterházy, sídliaci v Trnave, pozval do Bratislavy /vtedy Prešporka/ 15.10.1732 mnoho kanonikov, učiteľov teológie, reholníkov a vedeckých expertov svojho arcibiskupstva, aby definitívne vec prešetrili. Po preskúmaní materiálov a po modlitbách a vzývaní Ducha Svätého sa tieto duchovné osoby uzhodli, že išlo o nadprirodzené javy, a sochu Sedembolestnej Panny Márie v Šaštíne pripočítali k počtu "zázračných sôch".

V r. 1733 prišla do Šaštína reholla pavlínov, ktorá sa starala o kostol a vzala si na starosť vybudovať pútnický kostol z milodarov. Stavba kostola trvala 11 rokov /1733-1744/ a chrám bol vysvätený 15.augusta 1744 za účasti veľkého množstva pútnikov a milostivá socha Sedembolestnej Panny Márie bola umiestnená na hlavnom oltári. Otcovia pavlíni mali tak veľa práce s pútnikmi, že museli chodiť vypomáhať kňazi z okolia - františkáni zo Skalice i z blízkych dedín.

B a z i l i k a - pútnický kostol a kláštor je postavený v barokovom slohu. Sieň baziliky je najmohutnejšou barokovou loďou kostolného stavebníctva na Slovensku. Jej dĺžka je 62m a šírka s bočnými loďami 23m. Doposiaľ neznámy architekt, ktorý sa na pláne označoval ako "iddata p.F.M.", vyprojektoval pútnický kostol i kláštor. Nie všetko sa z pôvodného projektu uskutočnilo, nakoľko nestačili peniaze na výstavbu. Nepevné zloženie pôdy - piesok a spodná voda - nútili staviteľov vtĺcť do zeme dlhé, drevené brvná - pylóty a na ne klásť základy kostola. Darca pozemku a dobrodinca šaštínskych otcov pavlínov - gróf Czobor celý svoj majetok predal cisárovi Františkovi Lotrinskému, manželovi Márie Terézie. /Tento však viac pozornosti venoval stavbe továrne na keramiku v Holiči ako kostolu v Šaštíne./ Aj cisárovná Mária Terézia chodila každoročne so svojimi deťmi do Šaštína a venovala aj peňažný dar na vnútornú výzdobu kostola i na jeho maľbu.

Všetky klenby hlavnej lode programovite vyzdobil J.J.Chamanta /Carmat/ základnou myšlienkou Utešiteľky zarmútených a Pomocnice kresťanov nápisom:
MY SLOVÁCI TEBA, MATKA, ČO [illegible] VZ[illegible]VAME,
TVOJE BÔLE PREVELIKÉ VŽDY NA MYSLI MÁVAME.
VEĎ SI NÁS MILOVALA, BOHU OBETOVALA A
CELÝ SLOVENSKÝ NÁROD POD OCHRANU PRIJALA.
Na výzdobe spolupracovali aj ďalší umelci a stavitelia: Millebrandt, Krackner.

V r. 1786 panovník Jozef II./syn Františka Lotrinského a Márie Terézie/ rušil rehole v Rakúsko - Uhorsku a tým aj reholu otcov pavlínov, ktorí sa potom presťahovali do susedného Poľska. Panovník si zrejme pamätal na púte z detstva, preto chrám nechal na pokoji. Farský chrám, ktorý bol na šaštínskom námestí, zatvorili a pútnický kostol Sedembolestnej Panny Márie sa stal farským kostolom. Kláštor sa stal majetkom cisárskeho veľkostatku v Šaštíne.

Mimoriadny záujem vzbudilo 300-ročné výročie Šaštína v r. 1864. Vtedy šaštínsky farár Štefan Hrebíček dal prebudovať veže - pôvodné dal zväčšiť a predĺžiť do dĺžky. Cez I. svetovú vojnu sa stratilo 5 krásnych, veľkých zvonov, ktoré mali ľubozvučný hlahol.

Dňa 8.septembra 1924 prišlo do Šaštína namiesto otcov pavlínov niekoľko saleziánov z Talianska. Vymenoval ich apoštolský administrátor trnavský - Dr.P. Jantausch nielen za správcov pútnického miesta, ale poveril ich aj vedením šaštínskej farnosti. Šaštínsky kláštor sa stal kolískou saleziánskeho diela na záchranu chudobnej a opustenej slovenskej mládeže. Tu saleziáni otvorili ústav pre mládež /nižšie gymnázium, oratórium, internát/ a zveľadili kostol i kláštor opravami /osvetlenie, kúrenie, zakúpenie nových zvonov, organu a i./ Keď v r. 1950 zrušili u nás rehole, museli saleziáni odísť. História r. 1786 sa zopakovala, kláštor i výchovný ústav pre mládež boli rozpustené. V Šaštíne zostal len farský úrad a v budove kláštora sklad.

Dňa 2.apríla 1927 vydal sv. Otec PIUS XI. dekrét:
"Celebre apud Slovackam gentem" - "Slávna v slovenskom národe stojí "svätyňa"

v Šaštíne. Na základe starej tradície sv. Otec potvrdzuje Sedembolestnú za Patrónku Slovákov.

Napokon z príležitosti 400-ročného jubilea /1964/ sv. Otec Pavol VI. vyhlasuje pútnický chrám za baziliku, akou sú pútne miesta Lurdy, Fatima, Čenstochová, Velehrad. /Vyhlásenie sv. Otca o tomto prikladáme/

Každoročne v bazilike Šaštín - Stáže pokračujú veľké púte na sviatok Sedembolestnej Panny Márie /15.septembra/ s obradmi vigílie a nočnej adorácie. Rovnako sem prichádzajú pútnici z celého okolia aj na sviatok Zoslania Ducha Svätého /Turíce, kedy sa tiež konajú púte/.

V tomto roku /1987/ na Svätodušné sviatky v bazilike Sedembolestnej Panny Márie trnavský otec biskup - Dr. Július Gábriš otvoril Maránsky rok za účasti veľkého počtu pútnikov z celého Slovenska i okolia. Sv. Otec Ján Pavol II. pri tejto príležitosti udelil plnomocné odpustky pre pútnikov baziliky po celý mariánsky rok za predpokladu splnenia predpísaných modlitieb.

Keď navštívime v septembri toto pútne miesto, nezabúdajme na dávnu históriu i na našu povinnosť odovzdávať ďalším generáciám živý plameň viery a úcty k Panne Márii.

Literat.:
1. Jozef Matejka, Dr. Andrej Radlinský: Pútnik Mariánsky, 1864, Skalica.
2. Jozef Cincík: Pútnický kostol a kláštor v Šaštíne, 1938.
3. Ján Pöstényi: Tie šaštínske zvony. Pútnik svätovojtešský, 1969, str. 51.
4. Kalendár amerických slovákov - almanach - v jubilejnom roku 1964.
5. Pôvod a zázračné udalosti pútnického miesta Panny Márie Sedembolestnej v Šaštíne, 1925, Šaštín, cirk. imprimatur - Trnave 30.4.1925 dr. Paulus Jantausch /autor brožúrky neuvedený/.

TRNAVSKÁ PANNA MÁRIA

/Pútne miesta na Slovensku - náčrt dejín úcty v T r n a v e /

Jadrom dejinného pohľadu na sviatok Obetovania Panny Márie /21.novembra/, ktorý sa slávi ako prísľubný sviatok mesta Trnavy, sú štyri historické udalosti:
donesenie maľby z Ríma do Trnavy, krvavý pot na obraze začiatkom druhej polovice XVII. storočia a nový pot obrazu začiatkom XVIII. storočia, po ktorom za dva roky na príhovor Nebeskej Matky prestal mor v Trnave.

Slovenský študent teologického seminára sv. Apolinára v Ríme - František F o r g a c h, neskorší ostrihomský arcibiskup v Trnave /1607 - 1615/ počas svojho štúdia dal odmaľovať obraz, ktorý sa dodnes nachádza v kostole sv. Alexeja a sv. Bonifáca v Ríme. Milostivý obraz Panny Márie je maľba vyhotovená na lipovom dreve o šírke 70 cm a výške 90 cm. Kým rímska Madona je skôr byzantského slohu, trnavská maľba je akousi skrášleninou, alebo "modernejšou" kópiou. Zvláštnosťou maľby /i rímskeho originálu/ je, že Panna Mária je sama vyobrazená.

Kostol sv. Mikuláša, biskupa a vyznavača v Trnave stavalo mesto v r. 1380 - - 1420. Predtým tu stál skorší románsky kostol, na ktorý sa vzťahujú aj najstaršie písomné správy o Trnave /r. 1211/.

Monumentálna bazilikálna stavba gotického slohu má vysokú, päťbokú svätyňu s krížovou klenbou z XV. storočia. Triumfálny oblúk oddeľuje svätyňu od chrámového trojlodia. V XVI. storočí namiesto pôvodnej gotickej veže bolo postavené dvojvežie, ktoré opravami menilo výzor. V r. 1611 a 1628 i v ďalších sa konali v tomto chráme - vtedy prechodne katedrálnom arcibiskupskom- viaceré snemy a to ako diecézne, tak i celouhorské. Začiatkom XVII. storočia boli pristavené bočné kaplnky. Poslednou prístavbou je baroková mariánska kaplnka /1739 - 1741/, ktorej predná časť je na mieste skôr budovanej bočnej kaplnky sv. Kríža a sv. Blažeja. Pod farským chrámom sú v kryptách pochovaní viacerí cirkevní hodnostári, z ktorých niektorí majú v bočných kaplnkách epitafy.

Dóm sv. Mikuláša je takmer 60 m dlhý, trojlodie 31 m široké, svätyňa dosahuje výšku 18 m a loď má výšku do 19 m ; veže o výške 52 m.

Po porážke uhorských vojsk pri Moháči /29.8.1526/ nastal v krajine zmätok. Turci napredovali, plienili blízke mestá /Nitru, Hlohovec, Báhoň/. Ostrihomský arcibiskup so svojou kapitulou v r. 1543 opustil svoje sídlo a ubytoval sa v Bratislave. V meste zostalo len niekoľko jezuitov, starajúcich sa o duchovné potreby obyvateľstva. Malá hŕstka zúfalého obyvateľstva očakávala to najhoršie a utiekala sa k Panne Márii. Historické opisy doby dnes neuvádzajú dôvod, prečo Turci obišli Trnavu, keď boli v jej bezprostrednom okolí /Pezinok, Modra, Naháč/. Pri hlbšom skúmaní je možný len jeden záver: Bola to pomoc Božia, ochrana a príhovor trnavskej Matky!

Vtedy v lete r. 1663 sa stala mimoriadna udalosť na obraze Panny Márie: objavil sa k r v a v ý p o t. Ešte v roku 1708 boli zreteľné stopy tohto krvavého slzenia na maľbe. Veľký mariánsky ctiteľ ostrihomský kanonik Ondrej Kürtössy dal v r. 1697 postaviť menší oltár v kaplnke sv. Kríža, nad ktorým bol potom umiestnený milostivý obraz Panny Márie. Cenným svedectvom úcty slziacej Matky je aj slovensky písaná základnina sv. omše pri tomto obraze, ktorá sa nachádza vo farskom archíve v Trnave.

Druhé slzenie milostivého obrazu začalo v čase kuruckých vojen. Začiatkom júla 1708 sa tento mariánsky obraz stal stredobodom pozornosti. Dňa 5.7.1708 pred 6. hodinou rannou, keď prepošt, kanonik a náhradný trnavský farár /farár Ladislav Pyber bol v zajatí Rákoczyho vojsk/ Juraj Mártonffy spolu s kanonikmi a viacerými kňazmi končil žalmy, za prítomnosti viacerých veriacich začal obraz Panny Márie slziť. Viacerí pristúpili bližšie a videli pod ľavým okom vytrysknúť kvapku potu, slzu, ktorá sa viditeľne zväčšovala až stiekla na líce. Správa o tomto sa rýchlo rozšírila mestom i po okolí. Ľudia utekali do farského chrámu, padali na kolená a hlasitými modlitbami prosili Matku Božiu o pomoc, ochranu a zľutovanie.

Dňa 10.augusta 1708 popoludní medzi 15. a 16. hodinou sa slzenie na obraze zopakovalo. Stalo sa to počas popoludňajšej pobožnosti /vešpery/ za prítomnosti asi 30 veriacich. Prítomný chtelnický farár František Pamár vo svojej svedeckej výpovedi upresnil okolnosti, že videl pod očami dve kvapky sĺz, biele a žiariace. Podobne pod prísahou tvrdili aj ďalší svedkovia. Sám prepošt Mártonffy uvedomiac si mimoriadny jav, vyzval veriacich, aby sa vrúcne modlili a prosili Matku Božiu o pomoc a orodovanie. Nasledujúceho dňa - 11.augusta 1708 bola nielen kaplnka sv. Kríža, ale celý farský chrám preplnený a obliehaný veriacimi každého veku. Od skorého rána sa v kaplnke blízko milostivého obrazu modlil prepošt Juraj Mártonffy, kanonici, kňazi a veriaci. Len čo zaznel organ a spev z úst veriacich, zopakovalo sa slzenie. Na víčku pravého oka na obraze Panny Márie sa objavila kvapka potu. Spev a organ zatíchol a vo svetle sviečok sa jagala zázračná kvapka...

Vo svedeckej výpovedi Mártonffy uvádza:... "tu vytryskla kvapka potu, ktorú som zo zbožnej úctivosti vlastným prstom zachytil, a tak sa presvedčil dotykom, že je to tekutina potu..."

Vtedajší ostrihomský arcibiskup Kristián August /1707 - 1721/ na základe žiadosti ustanovil komisiu, ktorá pozostávala zo 14 učených mužov a títo začali skúmať a vyšetrovať ľudsky nevysvetliteľné udalosti. Skúmal sa obraz, maľba, pôvod, materiál, umiestnenie, doba slzenia i osoby, ktoré to videli. Pred komisiou zápisnične vypovedalo 32 očitých svedkov slzenia, ktorých výpovede obsahujú ich povolanie, náboženstvo, vek i skutočnosti, ktorých boli svedkami. Listina svedeckých výpovedí vyhotovená 27.novembra 1708 je uložená v Archive ostrihomskej kapituly v Ostrihome ako TYRNAVIENSIS IMAGINIS B.M.V. DE FLETU INQUISITI CONSISTORII STRIGONIENSIS. ANNO 1708, Nr. 676.

Dňa 19. decembra 1708 veľadôstojný kardinál saský, arcibiskup ostrihomský, zaslal list adresovaný Jurajovi Mártonffymu, v ktorom potvrdzuje zázračnosť obrazu bl. Panny Márie v Trnave a píše:

"... zázračnosť menovaného obrazu Panny Márie nielen svojou arcibiskupskou autoritou schvaľujem, ale sa budem usilovať o jeho ďalšie schválenie pre väčší roz-

kvet zbožnosti ľudu slávneho uhorského kráľovstva a pre rozkvet mariánskej úcty.."

Po tomto liste bol milostivý obraz korunovaný. Korunku dala zhotoviť manželka palatína Eszterházyho. Titulárny biskup, kanonik Andrej Kürtössy dal zhotoviť vlastným nákladom oltár, kde je dnes oltár sv. Terézie Veľkej, v prednej časti mariánskej kaplnky.

Dva roky po týchto udalostiach vypukol 19.júna 1710 v Trnave mor. Epidémia sa šírila napriek všemožným zásahom mestskej rady i napriek hygienickým opatreniam. Magistrát mesta založil 1.septembra 1710 základninu s tým, aby sa po konventuálnych sv. omšiach o 10.hod. slúžila tichá sv. omša a recitovali sa loretánske litánie za odvrátenie moru a zachovanie mesta. Tiež bolo ustanovené, že pred milostivým obrazom Panny Márie sa slúžila každú sobotu sv. omša na spomenutý cieľ. Ďalšie zasadnutie mestskej rady dňa 20.novembra 1710 prerokovalo túto situáciu: "Obyvatelia mesta protokolárne žiadali slávnostne s prísľubom každoročne sláviť sviatok Obetovania bl. Panny Márie 21.novembra ako vlastný - votívny sviatok, s predchádzajúcim pôstom, so sv. omšami pri milostivom obraze a utiekať sa k nej ako k Patrónke mesta." /Viď Archív mesta, MG Protocollum annorum 1725, fol. 47a- - 47b./

Všetko žijúce obyvateľstvo sa zhromaždilo 21.XI.1710 vo farskom kostole, kde bola prečítaná listina a procesia smutných občanov sa vydala do mesta za hlaholu zvonov, kde obídúc súsošie Najsvätejšej Trojice sa vrátili do chrámu sv. Mikuláša na slávnostné Te Deum. Stala sa nepochopiteľná vec - Panna Mária opäť pomohla. Podľa archívnych záznamov od tohto dňa v Trnave už nik nezomrel na následky moru.

V roku 1737 bol zhotovený krásny tepaný rám pre milostivý obraz, kde v hornom výbežku je pamätný nápis: Pravý obraz preblahoslavej Panny Márie v katedrálnom kostole v Trnave v Uhorsku, slziacej a potiacej sa v dňoch 5.júla a 10. augusta 1708. Zhotovené roku 1737.

Časté návštevy milostivého obrazu si vyžiadali stavbu novej kaplnky. Sám arcibiskup Imrich Esterházy sa rozhodol pre postavenie mariánskej kaplnky a 3.6.1739 posvätil základný kameň novostavby. V tom čase obraz bol prechodne umiestnený na hlavnom oltári kostola. Baroková kaplnka osembokého pôdorysu s kupolovitou strechou bola postavená s vyústením priamo do severnej lode medzi dvomi piliermi, kde bola doteraz kaplnka sv. Kríža. Na čelnej stene kaplnky bol postavený krásny barokový stĺpový oltár, kde nad menzou a nad svätostánkom je umiestnený milostivý obraz medzi dvomi anjelmi. Umelecké mrežovanie uzatvára vchod kaplnky v celom priestore otvoru. Slávnostné posvätenie mariánskej kaplnky sa konalo 9.septembra 1741.

Časom v novej kaplnke pribudli rôzne votívne dary /kalichy, monštrancie, omšové rúcha/. Z darov boli postavené dve bočné kaplnky: oltár sv. Jozefa a sv. Terézie Veľkej. Kaplnka bola renovovaná v roku 1908, 1945 - 46, 1958.

V dejinách úcty Trnavskej Panny Márie sa dozvedáme, že viaceré náboženské spolky a združenia si tu pred milostivým obrazom vykonávali svoje pobožnosti a sľuby. Napr. Kongregácia [redacted]anny Márie Nanebovzatej, založená r. 1615 jezuitmi.

Keď Trnava slávila storočie slzenia /5.7.1808/, procesia mestom niesla milostivý obraz ako vtedy za moru. Podobne tomu bolo aj r. 1904 na pamäť výročia vyhlásenia dogmy o Nepoškvrnenom Počatí Panny Márie. V r. 1908 sa po misiách konali veľkolepé oslavy 200.výročia slzenia, Pius X. udelil niektoré odpustky. V r. 1915 známy slovenský jezuita Andrej Čambal, S.J. napísal a vydal "Dejiny trnavského milostivého obrazu P. Márie."

Po prvej svetovej vojne úcta akosi utíchla. R. 1938 sa oživuje úcta predkov vplyvom Krúžku katolíckych inteligentov. Agilný kaplán dr. Alexej Izakovič na čele s O. Polónim, S.J. a ďalšími "rozdúchali tradíciu predkov". V r. 1942 slávnostne preniesli milostivý obraz na hlavný oltár a začali triduá, neskôr deviatniky, vždy v dňoch 13.-21.novembra, ktoré sa konajú dodnes.

V súčasnej dobe sa milostivý obraz Panny Márie nachádza v mariánskej kaplnke kostola sv. Mikuláša, kde sa každú sobotu o 10. hod. koná sv. omša. V čase deviatnika /13.-21.XI./ sa prenesie obraz na hlavný oltár kostola a za účasti mnohých veriacich sa odbavujú rôzne pobožnosti a sv. omša. V noci pred ukončením deviatnika je celonočná adorácia s pobožnosťou a završuje sa slávnostnou biskupskou sv.

omšou v posledný deň.

V roku 1988 si pripomenieme 280.výročie slzenia milostivého obrazu trnavskej Panny Márie.

STRETNUTIE KATOLÍKOV NDR 1987

Keď kardinál Tomášek odchádzal z Velehradskej púte r. 1985, spýtala sa ho jedna moja známa: "Ako ste spokojný, pán kardinál?" On dal najavo svoju uveličenosť, že došlo k niečomu nečakanému, až neuveriteľnému, odpovedou: "To nebyla skutečnost, to byl sen!" Na toto som si spomenul, keď som počúval kardinála Meisnera v Drážďanoch, ako hodnotil stretnutie katolíkov, ktoré tam bolo v dňoch 10.-12.júla 1987. Na rozdiel od kardinála Tomáška nie súkromne, ale verejne vo svojom záverečnom slove pred rozchodom účastníkov povedal: "War es wirklich? - Bolo to skutočné?" A pokračval asi v tomto zmysle: Keď sa vrátime domov, možno aj zapochybujeme, či bola skutočnosťou táto dva dni trvajúca atmosféra viery, vzájomnej ohľaduplnosti a solidarity, radosti a nadšenia, ktorá vládla v tomto meste. Naozaj to bola skutočnosť a aj takto sa prejavila "Gottes Macht unsere Hoffnung" /Božia moc je naša nádej - ústredné heslo tohto podujatia/. A preto táto atmosféra sa môže stať skutočnosťou aj inde a inokedy.

Už vlani som čítal, že katolícka Cirkev v NDR pripravuje celoštátne stretnutie katolíkov, a že by boli radi, keby na toto podujatie mohol prísť sv. Otec. Táto túžba katolíkov NDR sa síce nesplnila /dôvody nepoznám/, ale - ako som už naznačil - určite nikto neodchádzal z tohto podujatia sklamaný, ba naopak, vrátane zahraničných hostí, medzi ktorých som patril aj ja. Ľutujem iba to, že zo Slovenska tam neboli ešte viacerí - bolo to pre nás veľmi povzbudzujúce a inštruktívne.

Nemožno v krátkom článku podať vyčerpávajúcu informáciu o podujatí - predpokladám, že v NDR časom vyjde o ňom celá monografia. Obmedzím sa na niekoľko postrehov o veciach, ktoré ma najviac zaujali.

1. Skvelá organizácia podujatia:
- hneď pri východe z hlavnej stanice zaujala oči veľká tabuľa s informáciami o "Katholikentreffen",
- v centre mesta v kultúrnom dome fungovala centrálna informačná kancelária, sekretariát podujatia, predajňa rozličných materiálov...
- najmä bola vydaná brožúrka so všetkými programami, textami na recitovanie a spievanie, u mnohých piesní aj noty,
- všetci účastníci nosili odznak stretnutia a bolo ich toľko, že /aspoň v centre mesta/ tvorili väčšinu a pozdravovali sa navzájom úsmevom...

2. Hojná zahraničná účasť cirkevných hodnostárov:
- kard. Ratzinger /prefekt Kongregácie pre náuku viery/, bol len prvý deň /10.7./, mal dve prednášky pre kňazov, diakonov a pastoračných spolupracovníkov, a poobede odpovedal na otázky,
- kard. Martini, arcib. Milána, predseda Rady európskych episkopátov,
- kard. Macharski z Krakova,
- arcib. Paskai z Ostrihomu,
- arcib. Berg zo Salzburgu,
- biskup Robu z Bukurešti,
- biskup Dérouet z Arrasu /Fr./,
- biskup Boomers z Harlemu /USA/,
- biskup Goebel z Tromsö /Nórsko/,
- biskup Lehmann z Mohuče /NSR/.

Sv. Otec poslal účastníkom krásny list, ktorý im prečítal kard. Meisner /biskup Berlína a predseda bisk. konferencie NDR/. Čítanie pápežovho listu bolo viackrát prerušované nadšeným potleskom. Predpokladám, že podujatie pozdravili viacerí cirkevní hodnostári, ale kard. Meisner prečítal už iba pozdravný telegram kard. Tomáška /nazval ho "staručký hrdinský pražský kardinál"/, ktorý tiež bol odmenený potleskom.

3. Ekumenizmus:
- v sobotu dopoludnia boli na programe sv. omše po kostoloch Drážďan; keďže by zrejme nestačili katolícke kostoly, dali evanjelici k dispozícii svoje kostoly. V každom kostole hlavným celebrantom bol niektorý vyššie menovaný cirkevný hodnostár, alebo niektorý biskup NDR;
- v sobotu večer boli vo viacerých /aj evanjelických/ kostoloch koncerty duchovnej hudby;
- v sobotu dopoludnia boli však aj paralelné bohoslužby evanjelíkov a pravoslávnych, a po nich bola pre katolíkov možnosť hovoriť s duchovnými a skupinami laikov týchto odlúčených bratov;
- v sobotu odpoludnia boli "vešpery o kríži" - vyslovene ekumenická pobožnosť s účasťou evanjelíckej a pravoslávnej cirkvi;
- spevy protestantskej komunity Taizé boli oficiálne v programe viacerých pobožností aj hlavnej sv. omše v nedeľu;
- aj pri záverečnej slávnosti v nedeľu odpoludnia odznel srdečný pozdrav zástupcu evanjelíckej cirkvi ...

4. Postoj štátnych a mestských orgánov bol mimoriadne priaznivý:
- mestská doprava bola po tieto dva dni zadarmo,
- po skončení podujatia v nedeľu odpoludnia a večer bolo vypravených veľa mimoriadnych vlakov z Drážďan všetkými smermi pre odvoz účastníkov,
- po oba dni bola všetka doprava vylúčená z oblasti okolo katedrály a cez most J. Dimitrova až na druhú stranu Labe, bola to pešia zóna,
- policajné vozy boli iba diskrétne a ďaleko v pohotovosti, inak všetku organizáciu zabezpečovali usporiadatelia s páskami z radov katolíkov...

5. Trochu podrobnejšie by som rád charakterizoval hlavné podujatie mládeže - "Exodus mládeže", ktorý sa odohral v sobotu 11.7. večer od 21.h. asi do 23.30. Prvá časť slávnosti sa odohrala na pravom brehu Labe: čítania z knihy Mojžišovej o útlaku Božieho ľudu v Egypte, o príprave na odchod, medzi tým spevy a pantomímy. Potom jeden z prítomných biskupov zapálil pripravenú vatru, a od nej zapálili paškál. Tento symbolizoval ohnivý stĺp, ktorý viedol Izraelitov a najmä ktorý ich chránil pred prenasledujúcimi Egypťanmi. Potom za paškálom a biskupmi všetci prítomní /odhaduje sa ich 60 až 100 tisíc/ prešli mostom ku katedrále s horiacimi sviečkami v rukách a za spevu víťaznej piesne. To bol obraz východu z Egypta, prechodu cez Červené more. Obrazy a nápisy lemujúce oba chodníky mosta znázorňovali rôzne ohrozenia /strach z diskriminácie, z vojny, ohrozenie sexom, drogami, alkoholom, ničenie prírodného prostredia, pokušenie sveta - prispôsobenie sa kvôli kariére.../. Držali ich mladí výtvarníci - autori, a medzi nimi ako hradbami vôd prechádzal ľud Boží za sviecou - symbolom Ježiša Krista. Program pokračoval na ľavom brehu pred katedrálou, napríklad svedectvom slepého, ktorému pomáhajú veriaci bratia a sestry, takže vyhlasuje: "s optimizmom pozerám do budúcnosti" /dostal veľký aplauz/, alebo svedectvom kňaza, ktorý bol za vojny zatknutý, daný do koncentráku, ba na oddelenie, z ktorého sa išlo už len do plynovej komory. Tam sa už v duchu rozlúčil so životom, ale zrazu ho prepustili. /Ako sa potom dozvedel, na zákrok sestry u najvyšších činiteľov./ Tak dosvedčil, že Božia moc je naša nádej za všetkých okolností. Nadšená mládež sa ani po skončení programu nechcela rozísť, musel ju k tomu vyzývať kardinál Meisner, a pritom povedal: "My biskupi sme na vás mladých jednoducho hrdí!"

6. Uvažovanie na záver: Vynára sa mi otázka: prečo takéto podujatie môže byť v jednom štáte vedenom komunistami, a v druhom /u nás/ nie? Veď obe tie vedúce strany vyhlasujú rovnaký cieľ: odstránenie cirkví a náboženstva ako prekážky alebo aspoň brzdy rozkvetu.

Možno, že pravá príčina tohto rozdielu je v tom, že v NDR /pri 1,5 mil. katolíkov/ je biskupská konferencia s 12 biskupmi /6 správcov diecéz a 6 svätiacich biskupov/, ktorí cirkev v NDR energicky vedú, zatiaľ čo v ČSSR /pri cca 10 mil. katolíkov/ je pre 13 diecéz 5 prestárlych biskupov, ktorí sú dokonca rozdelení do 2 "zborov ordinárov" /ČSR a SSR/. Prakticky sme "ovce bez pastiera".

Zamyslime sa, či príčina tohto smutného stavu je len v "objektívnych podmienkach" /t.j. v tých, čo vládnu v našej vlasti/, a nie sčasti aj v nás katolíkoch samých - že k tomu nenormálnemu stavu mlčíme?

BISKUPSKÁ SYNODA O LAIKOCH JE PRED DVERMI!

Sv. Otec Ján Pavol II. určil /po preskúmaní mienky synodálnych Otcov/ pre najbližšiu 7. riadnu biskupskú synodu za tému "Povolanie a poslanie laikov v Cirkvi a vo svete 20 rokov po II.Vatikánskom koncile". Táto synoda mala byť už r. 1985, ale pretože Sv. Otec zvolal r. 1985 mimoriadnu biskupskú synodu k 20. výročiu skončenia II.Vat. koncilu, bola 7.biskupská synoda odsunutá na október roku 1987. To-nakoniec - umožnilo jej ešte dôkladnejšiu prípravu.

Prvú etapu prípravy vykonal Sekretariát synody, keď generálnym sekretárom synody bol ešte arcibiskup Jozef Tomko. 7.2.1985 bol rozoslaný biskupským konferenciám, synodám východných cirkví, dikastériám rímskej kúrie a Rade generálnych predstavených rehôľ a sekulárnych inštitútov úvodný pracovný materiál, tzv. "Lineamenta". Tento asi 30-stránkový text mal okrem úvodu a záveru 3 časti a na záver každej časti niekoľko otázok. Text sa mal za aktívnej účasti laikov v uvedených zložkách Cirkvi prediskutovať, pripomienkovať a na dané otázky sa mali poslať sekretariátu synody do určeného termínu odpovede.

Laické apoštolské hnutie v r. 1986 rozšírilo po Slovensku tieto otázky. Z došlých odpovedí bol spracovaný súhrnný materiál "Odpovede zo Slovenska na informatívne otázky sekretariátu biskupskej synody 1987 adresované laikom". Tento materiál uverejníme neskôr.

Nový generálny sekretár synody biskup Jan Schotte a jeho zástupca biskup Edmond Farhat predstavili na tlačovej konferencii vo Vatikáne v apríli 1987 pracovný dokument - Instrumentum laboris -, ktorý je výsledkom diskusie, pripomienok a odpovedí od vyššie uvedených zložiek Cirkvi. Do stanoveného termínu došlo 80 odpovedí zo 142 očakávaných, t.j. asi 56%, povedal biskup Schotte. Svedčí to o tom, že sa nepodarilo v celej Cirkvi včas uskutočniť diskusiu. Najviac odpovedí došlo od tých miestnych cirkví, ktoré disponujú značnými organizačnými možnosťami a skúsenosťou v realizácii takých konzultácií. Tak zo sev. Ameriky a západnej Európy došlo 100% odpovedí, z vých. Európy 44%... Okrem toho došli odpovede od medzinárodných katolíckych organizácií a 125 združení, hnutí a laických skupín, ktoré pôsobia na úrovni krajiny, diecézy alebo mesta. Zromaždený materiál vďaka tomu dáva dosť kompletný obraz o stave vecí a o očakávaniach, povedal biskup Schotte.

Základným textom, z ktorého bude synoda vo svojom rokovaní vychádzať, bude zrejme dekrét II.Vat.koncilu "Apostolicam actuositatem" /skratka AA/ - O apoštoláte laikov. Instrumentum laboris bude vlastne východzou verziou dokumentu, ktorý by mal zo synody vzísť a obsahovať:

- zhodnotenie realizovania koncilového dokumentu AA,
- upresnenie teológie laikátu a
- vytýčenie nových úloh pre laikov vzhľadom na novú situáciu 22 rokov po skončení koncilu.

Synody sa zúčastní asi 230 biskupov - synodálnych Otcov, ktorí majú hlasovacie právo, teda budú schvaľovať záverečný dokument. Prizvaní budú aj kňazi - - odborníci a laici - tentoraz vzhľadom na prejednávanú tému vo väčšom počte než inokedy. Kňazi a laici sa budú môcť vyjadrovať k prerokovávaným otázkam, ale právo hlasovať nebudú mať.

Za Československo sa synody zúčastní kardinál František Tomášek. Cestu na synodu spája t.r. s návštevou "ad limina", preto odcestuje z Prahy do Ríma už 18.septembra. /Každý biskup - správca diecézy je povinný každých 5 rokov prísť do Vatikánu a podať správu o stave diecézy. Na takejto návšteve "ad limina" boli naši 5 biskupi - Tomášek, Vrana, Gábriš, Feranec a Pásztor - v marci r. 1982, tesne po vydaní dekrétu Quidam episcopi, ktorým Sv. Stolica zakázala kňazom účasť v istých nevhodných kňazských organizáciách. Medzi tieto zakázané

kňazské organizácie výslovne bola zaradená čs. kňazská organizácia "Pacem in terris"/. Nevieme nič o tom, že by sa t.r. chystali aj ďalší 4 /mladší/ naši biskupi do Ríma "ad limina". Prečo?

Kardinál Tomášek žiada kňazov a laikov, ktorí by mu ešte chceli poslať svoje pripomienky, podnety a návrhy k téme synody, aby tak urobili písomne do 15. septembra. Kardinál Tomášek ďalej [illegible]ejňuje výťah z "Instrumentum laboris". Z neho tu preberáme mimoriadne podnetný bod "Úlohy laikov v jednotlivých farnostiach"/pozri nižšie/.

Pápežská rada pre laikov, ktorá tiež intenzívne spolupracuje na príprave synody, vydala výzvu k modlitbám za 7.synodu biskupov.

"Mesiac október - mesiac zvlášť zasvätený mariánskej úcte - by mal byť časom veľmi vrúcnych modlitieb za Synodu. Preto je veľmi žiadúce, aby sa vo všetkých miestnych cirkvách organizovali modlitebné stretnutia na tento úmysel. V Ríme na začiatku Synody, v sobotu [illegible]tóbra sa bude konať nočná pobožnosť na námestí sv. Petra od 21. do 23.hodiny, na ktorej sa zúčastní Sv. Otec a synodálni Otcovia. Organizácia je zverená "Pápežskej rade pre laikov".

Všetci kresťania celého sveta sa dôrazne vyzývajú, aby sa zúčastnili tejto pobožnosti. Nie je určená len pre Rimanov alebo pútnikov práve prítomných vo večnom meste. Celá Cirkev sa zjednotí, aby zverila práce a výsledky Synody materskému Srdcu Panny Márie. V spojení so Sv. Otcom a synodálnymi Otcami sa bude každý modliť podľa svojich možností prostredníctvom Vatikánskehu rozhlasu alebo v rodine, farnosti alebo diecéze, ako budú pobožnosti organizované.

Táto nočná pobožnosť všetkého Božieho ľudu na celom svete bude zvláštnou príležitosťou k prejavu náboženského zmýšľania a pomeru k Cirkvi. Všetci - mladí, dospelí, laici, kňazi, rehoľníci a rehoľnice - spojíme sa so Sv. Otcom a rozjímavou modlitbou sv.ruženca, spevom a rôznymi ústnymi modlitbami budeme prosiť za Synodu, aby priniesla bohaté plody pre život Cirkvi a my sami aby sme sa dali osloviť posolstvom, ktorým sa na nás obráti."

Vyviňme iniciatívu, aby sa k tejto nočnej pobožnosti aktívne pripojili naše farnosti alebo aspoň naše rodiny a duchovné spoločenstvá!

S dôverou prosme našu Sedembolestnú Patrónku najmä na pútiach [illegible]tóbri /Marianka, Obišovce.../, aby na Jej príhovor biskupská Synoda priniesla bohaté ovocie aj u nás na Slovensku v podobe kvalitatívneho vzrastu apoštolátu laikov!

Z pracovného materiálu synody bod "Úlohy laikov v jednotlivých farnostiach".

Pokiaľ ide o potrebnú iniciatívu a koordinovanie rôznych akcií v jednotlivých farnostiach, nový kódex cirkevného práva okrem iného ukladá v kán.537 zriadiť "Ekonomickú farskú radu": "Nech sa v každej farnosti zriadi "Ekonomická farská rada", ktorá sa riadi nielen všeobecným cirk. právom, ale tiež smernicami, ktoré vydá biskup. Členovia tejto rady, vybraní podľa noriem, majú pomáhať duchovnému správcovi v hospodárskych záležitostiach farnosti, pričom podľa kán.532 on je kompetentný v záležitostiach farnosti".

Nejde iba o štruktúru, ale o zvýšenie uplatnenia laikov za iniciatívy jednotlivých členov "Ekonomickej farskej rady". Práve v živote jednotlivých farností má [illegible]razne prejavovať aktivita veriacich v problémoch, ktoré sú pre dotyčnú farnosť zvlášť typické.

Je veľmi dôležité, aby za spolupráce laikov bol zariadený a udržovaný nielen liturgický priestor, ale v rámci direktív aby sa čo najviac uplatnila aktivita laikov pri posvätnej liturgii.

Ďalšie pole ich činnosti má byť údržba vývesok a najbližšieho priestoru okolo kostola.

Pre duchovnú službu kňaza je veľmi dôležité, aby laici mali v evidencii chorých, vekom pokročilých, osamelých alebo hocakú pomoc potrebujúcich, a aby kňaza zavčasu upozornili, aby im mohol duchovne poslúžiť.

Tiež v rámci svojich možností majú mu pomáhať, pokiaľ ide o rôzne služby,

ktoré súvisia s náboženskou výchovou detí, mládeže, dospelých a pokiaľ ide o rôzne iniciatívy k prehĺbeniu duchovného života, napr. "živý ruženec" a pod.

Zvlášť výrazne sa má uplatňovať aktivita laikov, pokiaľ ide o vonkajšiu údržbu kostolov, kaplniek, krížov a sôch svätých a iných cirkevných pamiatok.

Ak je toto všetko v bezchybnom poriadku, potom to môže každého osloviť ako niečo živého, aktuálneho. Keď tomu však tak nie je, je to príznak vnútorného duchovného úpadku farnosti.

ZAČIATKY A VÝVOJ RUSKÉHO KRESŤANSTVA

V NaS č.3/87 bol uverejnený článok "Ruská cirkev do r. 1917". Jeho autor chcel stručne poukázať na hlavné etapy vývoja ruského kresťanstva v spojitosti s nastávajúcim miléniom, ale vyjadril to natoľko stručne, že nepovedal to najpodstatnejšie, totiž, že začiatky ruského kresťanstva prebiehali v jednote s Rímom. Veď v r.988, keď Kyjevská Rus za kniežaťa Vladimíra prijala krst a kresťanstvo, východná cirkev ešte zotrvávala v jednote s rímskou stolicou. Focius, o ktorom Špirko vo svojich Cirkevných dejinách /I, 1943/ píše, že to bol "muž skvelého nadania, vysoko vzdelaný, bohatý, ale až chorobne ctižiadostivý /Konštantín - Cyril a Metod boli jeho žiakmi na carihradskej dvornej akadémii/", dostal sa na stolec carihradského patriarchu r.857 ako laik zásluhou Michala III., človeka nesvedomitého a oddaného pijatike, ktorý svoju matku a sestru nútil vstúpiť do kláštora, a keď sa patriarcha Ignác nechcel podieľať na tomto násilenstve, bol obvinený zo sprísahania, zosadený a poslaný do vyhnanstva. Teda práve hovenie cisárovým mocnárskym chúťkam a vrtochom, ktorému v Carihrade neraz podliehali hierarchovia v duchu idey cezaropapizmu, umožnilo Fociovi dostať sa na vrchol cirkevnej moci a uzurpovať primát, ktorý patril rímskemu biskupovi ako najvyššiemu rozhodcovi vo veciach viery. Ale v tomto prípade ešte k definitívnemu rozkolu nedošlo, lebo cisár Lev VI. /886 - 911/ z politických dôvodov zosadil Focia a poslal ho do kláštora, kde zomrel r.891. J. Špirko píše, že mier s Rímom bol obnovený, ale rana sa viac nezahojila /I, 273 - 276/. Definitívnu schizmu dokonal až Michal Cerularius /1043 - 1058/, ktorý r.1053 dal v Carihrade pozatvárať všetky chrámy latinského obradu a porozháňal mníchov.

Ruské kresťanstvo sa teda formovalo práve v období mieru medzi Východom a Západom, v čase, keď sa ešte uvedomovala jednota s rímskou Sv. Stolicou. Keďže prijalo byzantský obrad, jurisdikčne síce podliehalo carihradskému patriarchátu, ale to neprotirečilo zásade katolíckej jednoty, založenej na mnohosti národných kultúr.

O tom, že Kyjevská Rus sa cítila v jednote s Rímom, hovorí viacero dôkazov, z ktorých uvedieme aspoň niektoré.

Už v r. 945, teda pred oficiálnym prijatím kresťanstva, za vlády kniežaťa Igora, bol v Kyjeve postavený prvý kresťanský chrám sv. Eliáša latinského obradu ktorý poväčšine navštevovali Normani /Varjagovia/. R.957, vo veku 67 rokov prijala krst kňažná Oľga, ktorá pri krste prijala meno Helena. Jej krstným otcom bol sám byzantský cisár Konštantín Porfyrogenetos.

Práve r. 1053, keď Cerularius vyhlásil odluku od Ríma, kyjevské knieža Jaroslav za ruského metropolitu Ilariona prerušil styky s gréckou cirkvou. Keď pápežskí legáti v chráme sv. Sofie v Carihrade exkomunikovali Cerularia, nemohli sa vrátiť do Ríma cez Grécko, ktorého obyvateľstvo už bolo voči nim naladené nepriateľsky, lež boli nútení urobiť okľuku cez Kyjev, kde informovali kniežatá o situácii a s kyjevským metropolitom v katedrálnom chráme koncelebrovali liturgiu. V dobe medzi X. a XIII. storočím členovia dynastie Rjurikovcov často uzatvárali manželstvá so západnými panujúcimi domami, pričom druhý partner nemusel formálne /oficiálne/ prestupovať na iný rítus. K najvýznamnejším patrí sobáš švédskej kňažnej Ingigerdy s kyjevským veľkokniežaťom Jaroslavom I., Guidy, dcéry Haralda II. s Vladimírom II. Monomachom. Dcéra kyjevského veľkokniežaťa Jaroslava Múdreho Alžbeta sa vydala za normandského Heralda, iná jeho dcéra Anna sa stala ženou francúzskeho kráľa Henricha I., a r. 1060 sa znovu vydala za Raula, grófa de Crespy a Valois. Do Francúzska Anna Jaroslavna priniesla cirkevnoslo-

vanský Evangelistár, na ktorý pri korunováciách v Remeši prísahali francúzskí králi. Založila niekoľko kláštorov. Kyjevská Rus sa cítila nielen v jednote s rímskou Sv. Stolicou, lež aj v politickej a kultúrnej spolupatričnosti s celou Európou.

Ruská pravoslávna cirkev má podnes v liturgickom kalendári ako významný sviatok "Prenesenie ostatkov sv. Mikuláša", ktorý nie je v kalendári gréckej pravoslávnej cirkvi a svedčí o pozitívnom vzťahu Kyjevskej Rusi k Rímu. Keď sa totiž konalo slávnostné prenesenie ostatkov sv. Mikuláša z Myr do Bari r. 1087, zúčastnila sa na ňom aj delegácia z Kyjeva. Krátko nato sa pamiatka na túto udalosť začala sláviť v Kyjevskej Rusi liturgicky ako veľký sviatok, a tak sa slávi podnes.

V gréckom liturgickom kalendári nie je zaradený sviatok sv. Cyrila a Metoda, ako je tomu u Slovanov, lebo Gréci ich pokladajú za renegátov a zapredancov Ríma, čo tiež dostatočne dokazuje cirkevnú orientáciu apoštolov Slovanov. Sviatok sv. Cyrila a Metoda, učiteľov slovanských, patrí v Rusku k sviatkom druhého stupňa až od r. 1885, keď mu bol tento charakter priznaný pri tisícročnom jubileu smrti sv. Metoda. Jeden čas, ešte pred mongolským vpádom, v Kyjeve jestvoval dominikánsky kláštor. Cez Novgorod sa na Rus dopravovalo veľa sv. obrazov, liturgické knihy, chrámové nádoby, Rusi chodili na púte ku katolíckym svätyniam, neraz aj na veľké vzdialenosti.

To všetko hovorí za to, že kresťanstvo v Rusku sa vo svojich začiatkoch formovalo v jednote s Rímom. Iba postupne, s príchodom gréckych misionárov z radov kňazov a hierarchie, do Ruska postupne prenikal duch rozkolu. To však pre dejiny Ruska znamenalo zároveň prenikanie a utvrdzovanie idey cezaropapizmu. A tak ruské kresťanstvo, čoraz viac izolované od Západu, prešlo etapou nacionalizácie cirkvi, straty univerzálneho charakteru, ktorá vyvrcholila koncom XV. a v prvej polovici XVI. storočia, keď stúpenci Jozefa Volockého v ruskom mníšstve začali šíriť mesianistické idey. Práve medzi nimi sa zrodila myšlienka, že Moskovská Rus je jediným a posledným pravoverným kresťanským štátom na celom svete, myšlienka, ktorú mních pskovského Jeleazarovho kláštora Filotheos /Filotej/ rozvinul v ideológiu tretieho Ríma - Moskvy, v ktorej sídli pravoverný cár, ochranca kresťanstva. V skutočnosti táto ideológia vštepovala pohŕdavé názory na Grékov, "Latiníkov" a spôsobovala naprostý nezáujem o ostatný kresťanský svet. Za Petra I. bola pravoslávna ruská cirkev zoštátnená tým, že bol zrušený moskovský patriarchát zriadený r. 1589 a Byzancom schválený r. 1593, na čelo pravoslávnej cirkvi bola ustanovená sv. Synoda, ktorej predsedal prokuror sv. Synody, úradník, predstaviteľ svetskej moci, faktická hlava cirkvi. Keď sa takto pravoslávna cirkev dostala do područia štátnej moci, ktorá s ňou mohla manipulovať podľa svojich politických cieľov, mnohí veriaci to pokladali za Antikristove úklady, v Petrovi videli Antikrista, ktorý si podrobil cirkev, ľudia hľadali záchranu útekom z cirkvi k starovercom, alebo sa zatvárali do drevených chrámov a masove sa upaľovali.

Ruská pravoslávna cirkev sa stala služobníčkou svetskej moci. Patriarchát bol síce po Októbrovej revolúcii obnovený, ale nároky na služby pravoslávnej cirkvi si robí aj sovietska ateistická vrchnosť. Veci sa vyvinuli tak, že posledný patriarcha bol zvolený neprávoplatne, ako sa volia aj iné orgány - nástroje štátnej moci, totiž na návrh ateistickej komunistickej strany, ktorý sa odhlasoval aklamáciou, teda nebol zvolený tajným hlasovaním, ako si to vyžadovalo pravoslávne kánonické právo. A vrchnosti záležalo na tom, aby si vyberali človeka pasívneho a povolného, ktorý by verne plnil príkazy svetskej vrchnosti. A tak veci dospeli k stavu, že cirkev je trpená natoľko, nakoľko je ochotná spolupracovať s ateistickými štátnymi inštitúciami na vlastnej likvidácii. V tom je tragika ruskej cirkvi, ktorá stratila spolupatričnosť k jednej, všeobecnej a apoštolskej Cirkvi a namiesto univerzálnej, nadnárodnej sa stala národnou, ba štátnou, nástrojom štátnej moci, k tomu moci ateistickej, proticirkevnej.

Pripomíname púť do Šaštína 19/20.septembra! Téma na september mariánskeho roku "Sedembolestná - Patrónka nášho národa a najmä chorých" by mohla inšpirovať úmysly modlitieb a náplň úvah a spevov. Umožnime tentoraz účasť aj našim chorým!

NÁBOŽENSTVO A VEDA

Je viera v Boha prežitkom, dávno prekonanou predstavou, ktorá je zásadne nezlučiteľná s dnešnými poznatkami vedy, s vedeckým svetonázorom?

V ktorejkoľvek ateistickej príručke nájdeme argumentáciu, ktorá operuje rozličnými výsledkami modernej vedy, aby ich pomocou dokázala úplnú zbytočnosť a nevedeckosť každej predstavy Boha. Zaiste, nemožno si dnes neváźiť vedu a jej prínos pre ľudstvo. Práve úcta k vede si však vyžaduje, aby sme k jej výsledkom pristupovali zodpovedne, aby sme neznevažovali vedecké poznatky ich prekrúcaním alebo prispôsobovaním želaniam a požiadavkám nejakého "izmu".

Pri všetkej úcte k vede treba zároveň jasne povedať, že možnosti a schopnosti vedy sú principiálne ohraničené a že teda veda nie je schopná riešiť posledné otázky existencie človeka a sveta, ktoré si ľudstvo vždy znova a znova kladie. To nie je pesimizmus, nie je to ani znevažovanie vedy. Principiálna ohraničenosť vedy je skutočnosťou, ktorú uznávajú i marxistickí a ateistickí filozofi: "Predmetom poznania vied o prírode sú vždy iba aspekty, fragmenty nevyčerpateľného materiálneho sveta... Naše poznatky o prírode sú stále vernejšie, ale materiálny svet ako celok nie je a nikdy sa ani nestane predmetom vedy" /V. V. Kasiutinskij, Lenin a súčasná prírodoveda, Praha, 1972, str. 258/.

Deliacu čiaru medzi vedou a vierou sa nikdy nepodarí dostatočne zreteľne vymedziť. Medzi týmito dvoma oblasťami ľudského poznania zostane preto vždy isté napätie, Hranica medzi nimi však dnes už podstatne zreteľnejšia ako v časoch, kedy dochádzalo medzi vierou a vedou k ostrým konfliktom. A nech to znie akokoľvek paradoxne, práve tieto konflikty pomohli objasniť a presnejšie vymedziť vzťah medzi vierou a vedou. V minulosti bol, napríklad, kategoricky odmietaný Kopernikov heliocentrický systém zo zdanlivo zásadných vieroučných dôvodov. Napadne asi vôbec niekomu, že pre uznanie alebo odmietnutie viery v Boha by malo byť kľúčovou otázkou, či obieha Zem okolo Slnka alebo Slnko okolo Zeme? Príčinou podobných konfliktov býva spravidla snaha povýšiť dobové chápanie Písma a Zjavenia na jednoznačné kritérium všetkej pravdy. Viera, ku ktorej nás pozýva Kristus, nemá byť súborom poučiek alebo systému ídeí, ale živou odozvou na Jeho výzvu. "Evanjelium je predovšetkým niečím, čo treba realizovať, premieňať na čin. Nie je to vysvetľovanie existencie, ale v podstate jej obnova". /E. Schillebeecks, Sacramentum salutis, 1973/. Pre takúto vieru viac neexistuje strach ani skrytá obava z prijatia výsledkov vedeckého bádania, nech sú akékoľvek. Táto živá viera, viera schopná rastu, vedie k radostnému poznávaniu Toho, ktorý je Cesta, Pravda a Život /Jn 14,6/ v úplnom súlade s vedou.

Jedným z veľmi často uvádzaných argumentov proti viere v Boha je objaw vývoja v prírode, ktorý sa v ateistickom chápaní podáva ako nerozlučiteľný protiklad stvorenia. Zastavme sa pri tejto otázke podrobnejšie a začnime vývojom hmoty vo všeobecnosti.

Skutočnosť, že vesmír nemá statický charakter, ale že prechádza nepretržitým procesom všeobecného vývoja, je vo svetle astronomických pozorovaní mimo akejkoľvek pochybnosti. Celý vývoj vesmíru, pokiaľ nám je známy, začal mohutným výbuchom, big bangom, asi pred 12 - 15 miliardami rokov. Táto explózia je prvým časovým momentom z celej známej histórie vesmíru, ku ktorému sa veda mohla dopracovať. Big bangu bezprostredne predchádzal fyzikálne zatiaľ nevysvetliteľný superhustý stav hmoty s extrémne vysokou teplotou a hustotou. Hmota celého známeho vesmíru bola pritom sústredená do extrémne malého, teoreticky nulového objemu. O skutočnosti big bangu nás presviedčajú predovšetkým nasledujúce fakty:

1/ Celá známa časť vesmíru sa nepretržite rozpína, t.j. vzdialenosti medzi všetkými galaxiami sa neustále zväčšujú. Toto rozpínanie je odvodené z pozorovaného červeného posunu spektrálnych čiar v spektrách galaxií. Červený posun je spôsobený Dopplerovým efektom a teda vzďaľovaním sa galaxií. Extrapolácia rozpínania vesmíru do minulosti vedie k začiatku rozpínania sa, ktorý bol približne pred 12 - 15 miliardami rokov.

2/ Zastúpenie prvkov vo vesmíre odvodené z priamych meraní a spektrálnych pozorovaní, je nasledovné: 92% atómov pripadá na najjednoduchší prvok vodík,

necelých 8% atómov pripadá na hélium, kým iba jeden atóm z tisícich pripadá na ťažšie prvky. Vo váhovom pomere na hélium približne 30% celkovej hmotnosti látky vo vesmíre. Teória big bangu vedie práve k pozorovanému množstvu hélia.

3/ Objav rádiových galaxií a ich výskum ukázali, že v dávnej minulosti sa tieto objekty vyskytovali oveľa častejšie ako v neskorších fázach vývoja vesmíru. Tento poznatok veľmi dobre odpovedá celému jednosmernému procesu kozmického vývoja a súhlasí so všetkými závermi o big bangu a o začiatku vývoja poznaného vesmíru pred 12 - 15 miliardami rokov.

4/ Za najsilnejší dôkaz big bangu sa všeobecne považuje tzv. reliktové žiarenie. Reliktové žiarenie má teplotu okolo 3 K, t.j. tri stupne nad absolútnym bodom mrazu a prichádza v rovnakom množstve zo všetkých smerov vesmíru. Takmer s istotou možno tvrdiť, že je pozostatkovým žiarením big bangu. Začiatočná teplota tohto žiarenia dosahovala milión stupňov, postupne však pri rozpínaní vesmíru poklesla na terjšiu pozorovanú hodnotu 3 K.

Dôsledkom big bangu a následnej expanzie vesmíru bol postupný pokles strednej hustoty hmoty vo vesmíre. V odvislosti od poklesu hustoty začali postupne prebiehať rozličné fyzikálne deje, ktorými sa v ďalšom priebehu vytvárali podmienky pre postupný vývoj. Dnes je podstatná časť hmoty sústredená vo hviezdach jednotlivých galaxií, menšia časť je nepravidelne rozptýlená v medzihviezdnom priestore a len nepatrná časť pripadá na planéty.

Rozptýlená zložka hmoty sa postupne koncentruje do hviezd a menších planetárnych telies. Z medzihviezdnych plynoprachových mrakov vznikajú pritom hviezdy rozličných hmotností. Čím väčšia je hmotnosť hviezd, tým vyššia je ich žiarivosť, vyvolaná jadrovými procesmi vo vnútri hviezd, ale tým rýchlejšie vyčerpávajú zásoby svojej žiarivej energie a rýchlejšie končia svoju existenciu. Záverečným stavom vývoja všetkých hviezd bez výnimky je superhustý stav hmoty vo forme bielych trpaslíkov, pulzarov alebo čiernych dier.

Treba zdôrazniť, že v každej galaxii prebieha postupný proces vzniku hviezd z medzihviezdnej hmoty a to až dovtedy, kým sa nevyčerpajú všetky jej možné zásoby. V každej galaxii po vyčerpaní zásob medzihviezdnej hmoty sa proces tvorby hviezd nakoniec zastaví /eliptické galaxie/.

Uvedené fakty dostatočne jasne ukazujú, že v celom známom vesmíre prebieha mohutný proces kozmického vývoja, ktorý, ako to dosvedčujú astronómia a teoretická fyzika, je jednosmerný a nevratný.

Už z toho je jasné, že tvrdenie materializmu o večnom kolobehu hmoty v procese kozmického vývoja, nie je poznatkom modernej astronómie. Je filozofickým postulátom, ktorý z modernej vedy nijako nevyplýva. Ak napriek tomu niekto tvrdí, že objavom vývoja vo vesmíre veda jednoznačne dokázala večnosť a nestvoriteľnosť vesmíru, potom je takéto tvrdenie celkom neopodstatnené a z hľadiska skutočných astronomických poznatkov jednoducho falošné.

Objav vývoja vo vesmíre nie je dnes pre veriaceho človeka žiadnym ohrozením jeho viery v Stvoriteľa. Naďalej, tak ako predtým, sa môže plne stotožniť so slovami Písma "Na začiatku Boh svoril nebo i zem" /Gn 1,1/. Zmysel týchto slov však dnes chápe oveľa hlbšie ako v stredoveku. Nechápe ich otrocky doslovne, ale v ich plnom kontexte. Zreteľnejšie sa vynára pravda, ktorá bola vždy hlásaná, ale málo uznávaná, že totiž stvorenie sveta nie je ani tak tým, čo urobil Boh, ako tým, čo Boh robí.

Ak moderné astronomické poznatky nielenže nenarušujú, ale naopak, prehlbujú predstavu veriaceho človeka o stvorení sveta, zásadným spôsobom narúšajú predstavu ateistu o vývoji od nižšieho k vyššiemu pri jeho postuláte večného trvania vesmíru. Ateizmus ochotne prijal objav vývoja jednotlivých kozmických telies, nie však vesmíru ako celku. Je si veľmi dobre vedomý toho, že ak by pripustil i vývoj celého vesmíru, potom pri jeho nekonečnom trvaní by sa musel vesmír nakoniec stať niečím "najvyšším", "absolútnom" a teda odmietaným Bohom, ktorý by tu nebol príčinou, ale výsledkom existencie sveta. Materialistická filozofia preto kategoricky odmieta vývoj vesmíru ako celku. Preto jej robí problém i jednosmernosť a nevratnosť vývoja, preto jej robí ťažkosti i samotný big bang, ktorého sa obáva ako možného počiatku vesmíru.

Astronómia netvrdí a ani nemôže tvrdiť, že big bang je časovým začiatkom všetkého. Nemôže však tvrdiť ani opak. Preto vývoj vo vesmíre a big bang sú argumentami, na ktoré sa dnes žiadny seriózny ateista odvolávať nemôže.

Vývoj vo vesmíre je iba jedným z argumentov, na ktoré sa ateizmus odvolá-va. Ako ďalšie argumenty používa údajne dokázanú časovú a priestorovú neohra-ničenosť vesmíru.

Predstava vesmíru s nekonečne veľkým priestorom pri rovnomernom rozložení vesmírnych telies patrí dnes už celkom minulosti. Je síce pravdou, že hranice pozorovaného vesmíru sa neustále rozširujú a koniec vesmíru nenachádzame, ale od tohto konštatovania k tvrdeniu, že vesmír je nekonečný, je ešte nekonečne ďaleko.

Otázka priestorovej nekonečnosti vesmíru je z hľadiska dnešných astrono-mických faktov celkom otvorená. Pozorovania, ako i teoretické modely vesmíru, odvodené z Einsteinovej teórie relativity, pripúšťajú neohraničené rozpínanie vesmíru /potenciálne nekonečný vesmír/, ale aj ohraničené rozpínanie vesmíru /oscilujúci, pulzujúci konečný vesmír/.

Ak by sa ukázalo, že expanzia vesmíru bude prebiehať neohraničene, znamenalo by to, že vesmír nie je pulzujúci a proces expanzie sa nikdy nezvráti na opačný proces kontrakcie. V tom prípade vesmír dosiahne perspektívne nekonečné rozmery, svojím počiatkom a big bangom však zostane časovo ohraničený. Ani v opačnom prípade nie je však na tom materialistická pozícia lepšie. Ak by sa ukázalo, že vesmír je pulzujúci, obchádza sa síce problém časového počiatku možným neohraničeným opakovaním pulzov, ale pulzujúci vesmír je priestorovo nevyhnutne ohraničený a teda nie nekonečný. Obe možnosti ďalšieho vývoja pozo-rovaného vesmíru tak ukazujú na jeho konečnosť, prvá v čase, druhá v priestore. Na záchranu filozofickej koncepcie nekonečnosti vesmíru v čase a priestore bo-lo treba zaviesť nový predpoklad o existencii nekonečného počtu metagalaxií, podobných obrovskej, pozorovanej sústave vesmíru.

Pravda, podobné argumenty materializmu majú skôr negatívny charakter. Ich cieľom je nájsť východisko z nepríjemných záverov o možnej časovej i priesto-rovej konečnosti vesmíru, ku ktorým vedie potvrdený fakt rozpínania sa vesmíru a big bangu.

Ateizmus pri svojom tvrdení o večnosti a nestvoriteľnosti vesmíru a pri svojom nadväznom odmietaní Boha nie je preto oprávnený odvolávať sa na prírod-né vedy. Ak tak predsa robí, prekrúca skutočný obsah prírodovedeckých poznat-kov a dokazuje tým vlastne svoju slabosť. Ateista L. Strauss otvorene hovorí: "Ateizmus, ktorý o sebe tvrdí, že je založený na vede, v skutočnosti nie je vedecký. Povedať, že ateizmus je vedecký, znamená to isté ako tvrdiť, že veda dokáže odpovedať na všetky otázky. Je však zrejmé, že veda toho schopná nie je a ani nikdy nebude".

LIST ARCIBISKUPSKÉHO ÚRADU V TRNAVE

Dňa 2. marca 1987 otec biskup dr. Július Gábriš zaslal všetkým okresným a obvodným dekanským úradom list, do ktorého zahrnul podstatné výňatky z listu sv. Otca Jána Pavla II. a predkladá ich kňazom i veriacim na zamyslenie:

Ctihodní bratia v episkopáte, milí bratia a sestry na celom svete!

V nedeľu 10. mája tohoto roku oslavuje celá Cirkev 24. svetový deň mod-litieb za kňazské a reholné povolania.

Je to príležitosť, ktorá sa opäť núka všetkým kresťanským spoločenstvám a každému pokrstenému, aby pracovali na vzraste povolaní pre kňazskú službu, pre misionárske účinkovanie a pre život podľa evanjeliových rád a aby sa za toto modlili.

Týmto poselstvom sa obraciam predovšetkým na našich kresťanských laikov a poukazujem na ich povinnosti a zodpovednosť, ku ktorej ich volá aj budúca Biskupská synoda, ktorá o niekoľko mesiacov bude sa zaoberať témou: Povolanie a poslanie laikov v Cirkvi a vo svete 20 rokov po II. vatikán. sneme.

1. Len sa pozrite na svoje povolanie /1 Kor 1,26/

Náš Pán Ježiš, keď založil svoju Cirkev, dal niektorým apoštolský úrad, iných povolal za prorokov, iných ako evanjelistov, iných ako pastierov a učiteľov, aby pripravovali svätých na dielo služby, na budovanie Kristovho tela /Ef 4,11 - 12/.

My všetci sme dostali v Cirkvi povolanie. Starosť o jeho naplnenie nemôže sa obmedziť na sféru jednej osoby, ale má nám dať príležitosť a napomáhať povolania iných. Rozličné povolania sa v skutkoch vzájomne dopĺňaju a tak tvoria jednotu v poslaní.

2. Ale každý z nás dostal milosť podľa miery, akou nás obdaroval Kristus /Ef 4,7/.

Predovšetkým sa obraciam na kresťanských rodičov, ktorí majú v Cirkvi a spoločnosti veľké poslanie. Lebo v rodinách začínajú a rastú kňazské a rehoľné povolania. Právom definuje Koncil rodinu ako "prvý seminár" a odporúča, aby boli v nej vhodné podmienky pre rast povolaní /porov. Dekrét o kňazskej výchove/.

Na prvom mieste medzi službami, ktoré môžu rodičia poskytnúť svojim deťom, je pomôcť im počuť Božie volanie a pomaly objaviť a žiť duchovné povolanie, ktoré je spojené s Božím volaním.

Cirkev čaká veľa aj od tých, čo majú zvláštnu zodpovednosť v oblasti výchovy mladých. Apelujem najmä na katechétov, mužov a ženy, ktorí plnia svoje úlohy v cirkevných spoločenstvách.

Chcem predovšetkým pripomenúť, čo som povedal o katechéze v Apoštolskom liste: "Čo sa napr. týka povolania ku kňazskej a rehoľnej službe, u mnohých sa vzbudí záujem v priebehu katechézy, ktorá je dobre rozvinutá deťom" /Apošt.list o katechéze v našich časoch 39/.

3. "Proste Pána žatvy..." /Mt 9,38/.

Vzhľadom ku skutočnosti, že klesá počet tých, ktorí sa zasvätujú kňazstvu a rehoľnému povolaniu, nemôžeme zostať pasívni a tak zanedbať každú možnosť zlepšenia. Predovšetkým môžeme veľa dosiahnuť modlitbou. Náš Pán vyzýva:"Proste teda Pána žatvy, aby poslal robotníkov na svoju žatvu!"

Modlitba za kňazské a rehoľné povolania je povinnosťou každého. Je povinnosťou, ktorá je stále tu. Budúcnosť povolaní je v rukách Božích, ale v istom slova zmysle aj v našich rukách. Volanie Cirkvi nemôže byť nepočuteľné.

Prosme Pána za tých, čo sú nevšímaví a ľahostajní k tomuto volaniu, aby viac skúmali sami seba, zhodnotili svoje schopnosti, alebo aby znovu objavili vlastné sily veľkodušnosti a zodpovednosti. Nech sa nikto nevyhýba tejto povinnosti!

Prosme teda nášho božského Vykupiteľa:

"Pane Ježišu, ako si Ty volal prvých učeníkov a urobil si z nich rybárov ľudí, daj, aby sa i dnes stále ozývalo Tvoje volanie:"Poď a nasleduj ma!"

Daj mladým mužom a ženám milosť, aby ochotne odpovedali na Tvoje volanie.

Buď pri našich biskupoch, kňazoch, rehoľníkoch v ich namáhavej pastoračnej práci. Daj vydržať našim seminaristom a všetkým, ktorí sa snažia uskutočňovať ideál celej oddanosti v Tvojej službe.

Vzbuď v našich spoločenstvách misionárskeho ducha. Pošli Pane, robotníkov do svojej žatvy a nedopusť, aby ľudstvo následkom nedostatku kňazov, misionárov a rehoľníkov ostalo bez svetla evanjelia.

Mária, Matka Cirkvi, príklad každého povolania, pomáhaj nám, aby sme spolupracovali na vykupiteľskom pláne Tvojho Syna a aby sme naň odpovedali "áno". Amen."

V dôvere, že Pán vyslyší naše prosby, vyprosujem Vám plnosť nebeskej milosti, ctihodní bratia v episkopáte, na vás kňazi, rehoľníci a všetci veriaci a dávam vám zo srdca apoštolské požehnanie

Ján Pavol II.

Všetkých spolubratov zahrňujem do svojich modlitieb
a zo srdca vám žehnám

Dr. Július Gábriš, v.r.

biskup, apoštolský administrátor

NÁRODNÁ CENA SVETOVÉHO KONGRESU SLOVÁKOV PRE PAVLA ČARNOGURSKÉHO

Začiatkom júla t. r. sa konalo v kanadskom Toronte generálne zhromaždenie Svetového kongresu Slovákov. Pri tejto príležitosti bola udelená "Národná cena" Pavlovi Čarnogurskému z Bratislavy ako prvému Slovákovi žijúcemu vo vlasti. Cena bola udelená k blížiacim sa 80-tym narodeninám P.Čarnogurského - za celoživotné dielo v prospech slovenského národa.

Pavol Čarnogurský sa narodil 22. januára 1908 ako šiesty z ôsmich súrodencov vo Frankovej.
Vstup do verejného života sa uňho datuje ešte v mladosti. V pamätných udalostiach odvezenia Andreja Hlinku do väzenia na Mírov 12.októbra 1919, už na druhý deň 13.októbra vstúpili študenti gymnázia v Ružomberku pod vedením Karola Sidora do štrajku. Mladý Pavol, ešte len žiak I. tiedy reálneho gymnázia v Levoči, hoci dobre nevedel, kto je Andrej Hlinka, zúčastnil sa štrajku.
V r. 1925 na Zjazde slovenského katolíckeho študenstva v Banskej Bystrici, na ktorom sa recitovali búrlivé autonomistické básne Andreja Žarnova, bral aktívnu účasť.

Počas svojho diaľkového štúdia na právnickej fakulte Karlovej univerzity v Prahe, keď ako učiteľ dostal dovolenku pre prípravu na štátnice, na písomné naliehanie Dr. Martina Sokola pred parlamentnými voľbami v októbri 1929 prišiel z Prahy agitovať za ľudovú stranu na horný Spiš. Z toho dôvodu na zákrok z Prahy mu bola okamžite zrušená dovolenka a znemožnené dokončiť právnické štúdiá. Od tých čias, najmä po zvolení za učiteľa na rím. kat. ľudovú školu vo Vajnoroch od 1. septembra 1930, dostal sa už naplno do verejného života. Bol mladým spolupracovníkom denníka "Slovák".
Od r. 1935 sa stal generálnym tajomníkom najväčšej organizácie Slovenska pre mládež - Združenia katolíckej mládeže v rámci Katolíckej akcie.

V období Slovenskej autonómie 1938 sa zúčastnil za slovenskú stranu na rokovaniach o usporiadaní južných a severných slovenských hraníc. V r. 1939 dostal najvyššie vyznamenanie Sv. Stolice pre laikov "Řád sv. Gregora", ktoré zo skromnosti pre svoj mladý vek odmietol. 14. marca 1939 ako poslanec Slovenského snemu hlasoval za vyhlásenie Slovenského štátu.
Počas II. svetovej vojny sa všetkými spôsobmi angažoval za záchranu životov mnohých ľudí.
V tomto čase bol v spojení s gen. Malárom na príprave protinemeckého vystúpenia slovenskej armády.
Podstatným spôsobom prispel k uzavretiu Aprílovej dohody v. r. 1946, ktorá znamenala veľké víťazstvo Demokratickej strany vo voľbách 1946, Na začiatku 50-tych rokov bol zatknutý v procese s buržoáznymi nacionalistami. Od r. 1952 - 1978 pracoval ako robotník. V r. 1976 bol znova zatknutý, ale po niekoľkých mesiacoch väzby bol prepustený na slobodu.

V druhej polovici 70-tych rokoch až dodnes sa verejne zapojil do zápasu katolíckej Cirkvi o jej práva.
Zúčastnil sa takmer každého súdneho procesu s veriacimi v Bratislave. Zapojil sa ako snáď nikto na Slovensku do zápasu o plnenie Dekrétu Sv. Stolice o zákaze politického angažovania sa kňazov v našej vlasti. V týchto rokoch bol živým svedomím katolíckej cirkvi na Slovensku. Zhodnotiť život a dielo Pavla Čarnogurského je nad naše sily. Predsa však, aspoň niekoľkými vetami, by sme sa chceli pri ňom zastaviť.

Pavol Čarnogurský bol vždy a zostáva kresťanským politikom v pravom slova zmysle.
S celou dušou sa vždy púšťal do zápasu o pravdu a spravodlivosť. Kto by spočítal jeho prejavy, porady, cesty, články, listy? A prečo to robil? Pre zisk? Čo si nazbieral? Býva spolu so svojou manželkou v skromnom jednoizbovom byte v Lamači, kde každý deň končia spoločne modlitbou ruženca.

Bol vždy otvorený pre každého, pre jeho potreby a núdzu, bez ohľadu na jeho politickú alebo náboženskú príslušnosť.

O jeho zápase za záchranu židovských obyvateľov na Slovensku sa hovorilo na konferencii v Jeruzaleme.
Keď nastalo prenasledovanie príslušníkov KS za Slovenského štátu Nemcami, tak zachraňoval komunistov.
A keď pred niekoľkými rokmi zatkli príslušníkov františkánskej rehole, tento už 75-ročný starec išiel [illegible]štu a posielal telegram prezidentovi republiky, v ktorom [illegible] s preňho typickým zanietením písal:".. s tým istým nasadením, s ktorým som niekedy Vám, pán prezident zachránil život, rozhodnutý som urobiť všetko pre prepustenie týchto mladých ľudí z väzenia..."

Pavol Čarnogurský miloval a miluje svoj národ. Daroval mu celý svoj život. Pracoval preňho do roku 1948, pracoval preňho i po tomto roku.
Keď chodil v päťdesiatych rokoch ako robotník po Slovensku, toto Slovensko ho zaujímalo a uchvacovalo rovnako, ako niekedy, keď chodieval po ňom rečniť.
Je živou kronikou všetkého, čo sa v tomto storočí na Slovensku dialo. A keď treba ešte niečo doplniť alebo vedieť, natiahne si ešte i dnes svoj kabát, a v čase - nečase putuje kam treba.
Málokomu patrí "Národná cena" tak opravdivo, ako práve jemu.

Život Pavla Čarnogurského bol vždy zakotvený v Pánu Bohu, v Cirkvi na čele s jej hlavou - pápežom.
Nosí vo svojom srdci opravdivú zbožnosť slovenského človeka.
Všetka jeho činnosť a jeho životné postoje tu vyvierali a tu naberali vždy nové sily a nádeje.
Vždy úzko spolupracoval s cirkvou, radil sa s ňou, bil sa za ňu.

Na záver ale nemôžeme nespomenúť jeho manželku pani Kristínu. Ona celý život spolu s piatimi deťmi kráčala pri ňom. Niekedy si naňho aj pofrfľala, ale keď išlo do tuhého, tak stála neohrozene s ním. Pán Boh to už tak zariadil, že práve ona mohla v Toronte túto cenu prevziať. Jej patrí dnes takisto vďaka!

Milý ujo Paľo! Úprimne Vám za všetko ďakujeme, Želáme Vám do ďalších rokov veľa zdravia a veľa božej milosti.
A dovoľte, aby sme Vám na koniec nášho zastavenia zaspievali pieseň:

"...kto za ľudstva práva slzu vyroní,
tomu moja pieseň slávou zazvoní!"

Dnes patrí naozaj Vám!

FILM "P O K Á N I E"

V sovietskej kultúre sa udialo v poslednej dobe veľa zaujímavého, vzniklo a vynorilo sa niekoľko pozoruhodných umeleckých diel.

Jedným z nich je aj nový gruzínsky film Pokánie. Rieši sa v ňom problém kultu osobnosti, dimenzie konkrétneho riešenia sú gruzínske: podľa národného zvyku zlého človeka nemožno pochovať do zeme, preto sa tu opakuje viackrát vyhrabávanie diktátora ako očistenie znesvätenej zeme. Film však vo veľkej miere zovšeobecňuje diktátorstvo a jednoznačne odsudzuje totalitný systém, v ktorom sa môže ono prejaviť v obludných rozmeroch. Rozpráva nám príbeh rodiny, ktorá začala hrať úlohu v politickom dianí, od života starého otca. Rozpracovaný je príbeh jeho syna - diktátora. Diktátor ničí starý chrám a prichádza do konfliktu s architektom, ktorý dôvodí svoje stanovisko zachrániť chrám tým, že práve kostoly sú prejavom kultúry národa, ľudovej sily a umenia. Diktátor si uvedomuje, že architekt má čosi, čo jemu chýba. Chce ho získať výhodami, ktoré mu ako umelcovi poskytne, ten však trvá na svojom presvedčení. Za architektom stojí celá kultúra predošlých generácií - rod staviteľov chrámu. Diktátor ho nemôže ovládnuť, preto ho musí zničiť, obviní ho z dekadencie a zrady. Chrám musí rúcať, lebo nemôže slúžiť iným účelom, o čo sa diktátor predtým pokúšal. Bojí sa, že sily, ktoré celkom nezničí, sa obrátia proti nemu a do záhuby privádza i vlastnú rodinu; po smrti deda, ktorého nenávidel, sa rozhodne vlastnú ženu poslať na liečenie do blázinca. Keď sa to dozvedá jeho syn, strieľa sa puškou - darom od

deda, na ktorom stojí venovanie: vnukovi deduško. Rodu, ktorý poprel minulosť a zničil jej odkazy, zomiera budúcnosť. Rodina architekta napriek ťažkostiam a napriek jeho vlastnej smrti nevymiera úplne, jej životná filozofia víťazí. V záverečnej sekvencii s celkom inou atmosférou, akoby po rokoch, prichádza úzkou uličkou starenka, zastaví sa pri starnúcej žene, ktorej tvár je nám povedomá a pýta sa, kde je kostol. Žena sa šetrne vyhýba povedať jej pravdu, myslí si asi, že je to starenka, ktorá sa po rokoch vracia domov. Nevidí ešte, že je to rozprávková stará žena - pútnička, akýsi symbol starenky - životnej múdrosti. Starenka sa však pýta znova a stále nástojčivejšie. Žena jej opatrne a smutne hovorí, že chrámu tu prosto niet. Na to starenka povie: "Veď je tu cesta. A načo je taká cesta, ktorá nevedie k chrámu?" To sú posledné slová filmu. Film svojou retrospektívnou formou rozprávania však naznačil odpoveď a preto otázka pôsobí ako výčitka a výzva dnešku.

Dielu sa dostalo širokého uznania vo svete a Sovietov nečakane prekvapilo udelenie ceny Vatikánu. Ale v podstate je to len veľmi prirodzené. Asi ako rozhrešenie ku generálnej spovedi gruzínskeho národa, ktorý priznáva: aj my sme podľahli, nacionalizmus s jeho pýchou sme postavili pred humanitu. Výpoveď, prekvapujúcu svojou morálnou a umeleckou silou, mohli v ZSSR filmovo spracovať len Gruzínci a človek k nim zato cíti obrovskú úctu. Je tu ešte jeden oslobodzujúci pocit, ktorý potvrdzuje postoj katolíckej cirkvi, že niet hriechu, ktorý by sa nedal odpustiť. Gruzínsko sa bije v prsia, lebo všetci ľudia nesú zodpovednosť za prizeranie sa zlu - národ vie, prečo to robí a iné národy to musia prijať.

Debaty okolo filmu ustali, no film sa naďalej premieta. Je to dielo, ktoré samo hovorí jasne, a na rad prichádzajú zasa iné diela. Problémy doby a človeka nevyrieši jedno dielo, preto sa podobné myšlienky a témy frekventujú v umení, ktoré ich osvetľuje z mnohých strán. Hoci sa už nevraví o Pokání, veľa sa hovorí o "bohohľadačstve". Autori, u ktorých kritika nachádza túto tendenciu, zdôvodňujú toto označenie hľadaním človeka, nachádzajú jeho obraz v kresťanskej kultúre. O tomto jave sa hovorí v súvislosti s pojmom ľudskosti, dobroty, múdrosti, humanity. Hoci sa nedôvodí inou svetonázorovou pozíciou - idealizmom, je to významná vec a veľmi úprimná cesta. Verme, že dôjde do cieľa.

Poznámka: Film sovietskych tvorcov sa u nás nepremieta a možno že potrvá kým ho uvidí široká verejnosť. Keď sa nemôžeme očistiť umeleckým dielom iného národa, musíme si hľadať ďalšie cesty. Nech je toto krátke zamyslenie prijaté ako informácia, podriadené sprostredkujúcemu účelu, nech je zábleskom nádeje a podnetom k skutku.

P R I P O M Í N A M E S I ...

Dňa 26. septembra 1987 si pripomenieme nedožitých 90 rokov Sv. Otca Pavla VI, ktorý zomrel 6.8.1978. Pápež, ktorý žil 80 r., 10 mesiacov a 10 dní, za svojho 15-r. pontifikátu viedol tri zasadania II. vatikánskeho koncilu. Počas apoštolských ciest nadviazal kontakty s Arabmi a Židmi, precestoval viac ako 130 000 km, a Vatikán za jeho pontifikátu nadviazal dipl. styky s 24 štátmi. Ďalej zorganizoval rímsku kúriu a zriadil cirkevnú synodu, zrušil index zakázaných kníh a cirkevnú cenzúru. V r. 1965 zriadil Sekretariát pre neveriacich a vydal viaceré encykliky a cirkevné dekréty.

Dňa 17. októbra si pripomenieme nedožitých 75 rokov Sv. Otca Jána Pavla I., ktorého pontifikát trval len 33 dní. Zomrel vo veku 66 r., nevydal žiadnu encykliku, ale bol autorom mnohých kníh, z ktorých môžeme i dnes čerpať jeho optimizmus. Tento usmievajúci sa pápež odmietol ceremoniál korunovácie a nahradil ho inaugurálnou sv. omšou, zriekol sa tiary a nepriál si nosenie na tróne.

Dňa 11. októbra 1987 si pripomenieme uplynutie 25 rokov od započatia Druhého vatikánskeho celocirkevného snemu, ktorý bol 21. ekumenickým koncilom.

Zvolal ho pápež Ján XXIII, a ukončil ho 8. decembra 1965 Pavol VI. Na nijakom koncile neboli tak zastúpené všetky svetadiely, národy a rasy a najväčší bol i počet zhromaždených biskupov - 2994. Okrem toho na koncil boli pozvaní aj pozorovatelia a významní činitelia iných kresťanských vierovyznaní. Na treťom zasadaní sa prvýkrát objavili ženy, po prvý raz v dejinách Cirkvi ako riadne členky /8 reholných sestier a 7 laických apoštolských pracovníkov/.

S P R Á V Y

Kardinál Jozef Tomko /62-ročný/ prefekt kongregácie pre šírenie viery, oznámil niektoré údaje o misijnej činnosti Cirkvi. Kongregácii podlieha 912 cirkevných administratívnych území diecézneho typu, na čele ktorých stoja biskupi alebo apoštolskí prefekti. /Spolu vyše 1 100 biskupov, v čom sú tiež biskupi pomocní a penziovaní./ Kňazov na misiách je 55 592 /z toho 26 783 patrí do reholného kléru/, 13 739 rehoľ. bratov, 143 390 reholných sestier, 2 650 stálych laických misionárov a 257 659 katechétov. Cirkev spravuje na misiách 36 450 základných škôl, 11 154 stredných škôl, 2 039 nemocníc, 2 266 zdravotných stredísk, 689 stredísk pre malomocných, 2 650 sirotincov, 10 838 jaslí. Väčšina biskupov na misiách patrí do domorodého kléru; tak napr. ak pred 50 - timi rokmi iba 10% biskupov v Afrike boli domorodci, teraz situácia sa obrátila: iba 10% biskupov nepochádza z Afriky. Kongregácii podlieha 145 vyšších duchovných seminárov s 114 168 klérikmi /na každého platí Svätá stolica 700 dolárov ročne/ a 465 malých seminárov s 42 421 študentmi /príspevok Svätej stolice v tomto prípade je o niečo menší/. Podľa štatistiky 1984 kresťania tvoria asi 30% obyvateľov zeme a katolíci s 886 miliónmi 18%. V roku 1984 prírastok na svete bol asi 75 mil. ľudí, a prírastok Cirkvi asi 14,5 milióna. Hlavným ohrozením pre Cirkev a prekážkou v jej misijnej činnosti podľa kardinála Tomka sú ateistické režimy, laicizácia a islam. Cirkev mala "na svete za posledných 5 rokov priemerne jedného mučeníka za mesiac - asi 67 od r. 1980 do januára 1986" povedal kardinál. /2.XI.86/

Anglicko: Synoda anglikánskej Cirkvi väčšinou hlasov schválila pripustenie žien ku kňazstvu. Hlava katolíckej Cirkvi v Anglicku kardinál Hume k tomuto rozhodnutiu vyhlásil, že perspektívu zjednotenia s katolíckou Cirkvou odsúva do nedohľadna. Napriek tomu samozrejme ekumenické kontakty budú pokračovať.

ZSSR: Z väzenia bol prepustený gréckokatolícky činiteľ Jozef Terilja spolu asi s 50 ďalšími disidentmi.

Takisto bola prepustená z kyjevského väzenia kresťanská ukrajinská poetka Irina Ratušinskaja, odsúdená r. 1982 na 7 rokov.

Poľský primas kard. Glemp 10. mája 87 v Krakove pripomenul 50 - te výročie vydania encyklík Pia XI. "Divini redempt." o bezbožnom komunizme a "Mit brennender Sorge" o situácii Cirkvi v hitlerovskej III. Ríši /1937/. Kard. povedal o. i.: "Myslím, že Cirkev sa nemusí za tieto encykliky hanbiť, nemusí ich odvolávať, pretože v tej etape vývoja taká bola skutočnosť. Hovoriť vtedy o bezbožnom komunizme bolo predsa pravdivým tvrdením, lebo toto spoločensko - politické hnutie nebolo nábožné ani vtedy ani teraz. Vtedy to hnutie malo sotva 20 rokov, a epocha, v ktorej vznikla spomínaná encyklika, bola v nasledujúcom období mnohokrát odsúdená ako mylná, nespravodlivá, pokrivená samými stúpencami toho hnutia. Či teda pápež, keď varoval veriacich, nemal právo vysloviť sa o tom, čo bolo zlé? Isteže, pápež užil ostré slová o tom ešte mladom hnutí, ale rovnako napísal veľmi ostré slová o inom systéme, ktorého plodom bola krivda na robotníkoch /kritika kapitalizmu v enc. Quadragesimo anno, 1932 - pozn. prekladateľa/.

Okrem toho pápež v encyklike Divini redemptoris pozitívne vyložil soc. náuku Cirkvi, ukázal, ako treba obnoviť nábož. život, ako treba milovať Krista a uplatniť jeho zásady v živote, ako treba vstúpiť na cestu soc. spravodlivosti a zaistiť svetu práce primerané podmienky života."